

Nr 1.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40; given Stockholms slott den 8 september 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokoll angående justering av propositionen om tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40, föreslå riksdagen att, med godkännande av de i protokollet berörda förslagen, å nämnda tilläggsstat upptaga de inkomster och utgifter, som framgå av härvid fogade förslag till dylik tilläggsstat.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Tilläggsstat I till riksstaten

	Kronor
Driftbudgeten.	
<i>Underskott att avföras å statens budgetutjämningsfond</i>	113,334,000
Summa	113,334,000

	Kronor
Kapitalbudgeten.	
<i>Inkomster:</i>	
I. Kapitalmedel	79,620,000
Summa	79,620,000

för budgetåret 1939/40.

		Kronor
Driftbudgeten.		
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>		
III. Utrikesdepartementet	50,000	
IV. Försvarsdepartementet	75,300,000	
V. Socialdepartementet	28,734,000	
VI. Kommunikationsdepartementet	7,000,000	
VII. Finansdepartementet	50,000	
IX. Jordbruksdepartementet	1,200,000	
X. Handelsdepartementet	1,000,000	113,334,000
Summa		113,334,000

		Kronor
Kapitalbudgeten.		
<i>Kapitalinvestering:</i>		
I. Statens affärsverksfonder		15,925,000
II. Luftfartsfonden		3,850,000
III. Statens allmänna fastighetsfond		1,845,000
IV. Statens utlåningsfonder		2,000,000
VII. Fonden för förlag till statsverket		56,000,000
Summa		79,620,000

DRIFTBUDGETEN

Egentliga statsutgifter.**III. Utrikesdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	D. Diverse.		
6 a	Statlig informationsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		50,000

Egentliga statsutgifter.**IV. Försvarsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	D. Lantförsvaret.		
40a	Sjukvård m. m: Utrustning av arméns krigssjukhus, <i>reservationsanslag</i>		4,300,000
	G. Gemensamma anslag.		
2a	Materiel: Viss extra materielanskaffning m. m.....		71,000,000
	Summa		75,300,000

Egentliga statsutgifter.**V. Socialdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	B. Sociala verk och inrättningar.		
	Bekämpande av arbetslösheten:		
19a	Särskilda arbetslöshetsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>		10,000,000
	C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.		
	<i>Sjukvårdsanstallerna.</i>		
57a	Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, <i>reservationsanslag</i>		6,700,000
	E. Polisväsendet.		
	Statspolisorganisationen:		
2a	Inköp av motorfordon och ridhästar, <i>reservationsanslag</i>		7,000
	F. Civila luftskyddet.		
	Civilt luftskydd:		
3	Alarmeringsanordningar, <i>reservationsanslag</i>	777,000	
4	Gasskyddsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	6,800,000	
7	Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.	125,000	
8	Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum, <i>reservationsanslag</i>	4,300,000	12,002,000
	Säger för civila luftskyddet		12,002,000
	G. Diverse.		
13	Bidrag till kvinnoföreningarnas beredskapskommitté ..		25,000
	Summa		28,734,000

Egentliga statsutgifter.**VI. Kommunikationsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.		
	Vägbyggnader och vägunderhåll:		
11a	Nyanläggning och förbättring av vissa vägar och broar å landsbygden, <i>reservationsanslag</i>	5,000,000	
21a	Reparationsberedskap vid väg- och vattenbyggnadsväsendet, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	7,000,000
	Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet		7,000,000
	Summa		7,000,000

Egentliga statsutgifter.**VII. Finansdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	E. Diverse.		
8a	Prisövervakning, <i>förslagsanslag</i>		50,000

Egentliga statsutgifter.**IX. Jordbruksdepartementet.**

		Kronor	Kronor
J. Skogsväsendet.			
23	Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m., <i>reservationsanslag</i>		500,000
M. Diverse.			
10a	Folkförsörjningsnämnden m. m., <i>förslagsanslag</i>		700,000
Summa			1,200,000

Egentliga statsutgifter.

X. Handelsdepartementet.

		Kronor	Kronor
	D. Sjöfart och handel.		
4	Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten, <i>reservationsanslag</i> ..		800,000
	F. Diverse.		
12a	Industrisakkunniga m. m., <i>förslagsanslag</i>		100,000
12b	Statens handelslicensnämnd m. m., <i>förslagsanslag</i>		50,000
12c	Statens sjöfartsnämnd m. m., <i>förslagsanslag</i>		50,000
	Säger för diverse		200,000
	Summa		1,000,000

KAPITALBUDGETEN

Inkomsterna å kapitalbudgeten.

		Kronor	Kronor
1	Kapitalmedel.....		79,620,000

Kapitalinvestering.

I. Statens affärsverksfonder.

		Kronor	Kronor
	B. Telegrafverket.		
21	Vissa signal- och alarmanordningar.....		700,000
	C. Statens järnvägar.		
	Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar:		
12a	Vändskivor samt kol- och vattengivningsanordningar, <i>reservationsanslag</i>	500,000	
12b	Reservtelefonväxlar, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
16	Försvarsberedskap vid statens järnvägar, <i>reservationsanslag</i>	5,850,000	
16a	Anordnande av skyddsrum i statens järnvägar tillhöriga fastigheter, <i>reservationsanslag</i>	1,500,000	
16b	Åtgärder för fullständiggande av järnvägstruppernas utrustning och materiel, <i>reservationsanslag</i>	575,000	8,625,000
	Rullande materiel:		
19a	Lokomotorer, <i>reservationsanslag</i>		600,000
	Automobiltrafik:		
20a	Gasgeneratorer för landsvägsfordon, <i>reservationsanslag</i>		250,000
23	Förbättringsarbeten vid f. d. Skåne—Smålands järnväg, <i>reservationsanslag</i>		700,000
	Säger för statens järnvägar		10,175,000
	D. Statens vattenfallsverk.		
	Kraftverken:		
	Trollhätte kraftverk:		
1	Ny kraftstation i Trollhättan, <i>reservationsanslag</i> ..	500,000	
	Norrländska kraftverken:		
2	Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven, <i>reservationsanslag</i>	1,000,000	
3	Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva, <i>reservationsanslag</i>	750,000	
4	Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation, <i>reservationsanslag</i>	300,000	
5	Kraftstation vid Torpshammar, <i>reservationsanslag</i>	500,000	2,550,000
10	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	5,050,000
	Säger för statens vattenfallsverk		5,050,000
	Summa		15,925,000

Kapitalinvestering.**II. Luftfartsfonden.**

		Kronor	Kronor
	Kommunikationsdepartementet:		
1	Mark till landningsfält för flygplan, <i>reservationsanslag</i>	600,000	
2	Belysningsanläggningar för luftfartsleder, <i>reservationsanslag</i>	250,000	
6	Byggnad och förbättring av flygplatser, <i>reservationsanslag</i>	3,000,000	3,850,000
	Summa		3,850,000

Kapitalinvestering.**III. Statens allmänna fastighetsfond.**

		Kronor	Kronor
18	Kommunikationsdepartementet: Anordnande av skyddsrum i statens fastigheter, reservationsanslag		1,845,000

Kapitalinvestering.**IV. Statens utlåningsfonder.**

		Kronor	Kronor
20	Jordbruksdepartementet: Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motor- drift, <i>reservationsanslag</i>		*2,000,000

* Beräknat belopp.

Kapitalinvestering.

VII. Fonden för förlag till statsverket.

		Kronor	Kronor
12 a	Jordbruksdepartementet:		
	Viss lagring av jordbruksprodukter m. m., <i>reservationsanslag</i>		*6,000,000
20	Handelsdepartementet:		
	Statlig krigsförsäkring, <i>reservationsanslag</i>		50,000,000
	Summa		56,000,000

* Beräknat belopp.

Propositionens justering.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Med åberopande av de förslag till riksdagen varom, enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (bil. 1—11), vederbörande departementschefer hemställt, föredrager chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, förslag till proposition om tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40, uppsatt i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts enligt samma protokoll fattade beslut.

Departementschefen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna omförmälda förslag och alltså upptaga inkomsterna och utgifterna å berörda tilläggsstat på sätt bilaga till detta protokoll utvisar.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Inkomsterna.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

I anledning av propositionen nr 235 till årets lagtima riksdag har riksdagen *dels* godkänt ett förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för innevarande budgetår, *dels* bemyndigat Kungl. Maj:t att vid krig eller krigsfara fastställa denna beredskapsstat eller viss del därav att lända till efterrättelse såsom förskottsstat samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande, *dels* förklarat, att, därest nämnda bemyndigande tagits i anspråk för försvarsdepartementets del i avseende å ett sammanlagt belopp av 100 miljoner kronor, ytterligare medel av de å beredskapsstaten för samma departement upptagna anslagsbeloppen icke må disponeras under annan förutsättning än att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom tjugo dagar sammanträda, *dels* ock medgivit, att under samma förutsättning i beredskapsstaten angivna särskilda anslagsbelopp må överskridas.

Genom beslut den 26 augusti 1939 har Kungl. Maj:t fastställt den av riksdagen sålunda godkända beredskapsstaten att lända till efterrättelse såsom förskottsstat. Samma dag ha de å förskottsstaten under fjärde huvudtiteln uppförda fyra förskottsanslagen ställts till vederbörande militära förvaltningsmyndigheters förfogande att disponeras för därmed avsedda ändamål i enlighet med Kungl. Maj:ts särskilda beslut. De under sjunde huvudtiteln och å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket uppförda förskottsanslagen ha sedermera den 31 augusti 1939 ställts till statskontorets respektive riksgäldskontorets förfogande, i båda fallen för disposition i enlighet med Kungl. Maj:ts särskilda beslut. I de sålunda meddelade förfogandebesluten har föreskrivits, att utgifterna under de olika anslagen skola redovisas specificerade i anslutning till fördelningen å riksstaten. En redo-

görelse för de av Kungl. Maj:t fattade besluten om disposition av ifrågavarande förskottsanslag torde få lämnas riksdagens vederbörande utskott.

Regleringen av utgifter som bestritts förskottsvis med stöd av en finansfullmakt, lämnad genom fastställande av beredskapsstat, har förutsatts skola ske genom framläggande för riksdagen av en tilläggsstat innefattande förslag även om sättet för budgetmässig balansering av dessa utgifter. Vad beträffar beredskapsstaten för försvarsväsendet har riksdagen icke velat göra någon allmän begränsning av statens giltighetstid men förklarat sig anse, att den fullmakt som genom beredskapsstaten lämnas Kungl. Maj:t bör upphöra att gälla under tid, då avgörandet av hithörande frågor kan ankomma på riksdagen. Denna begränsning, vilken innebär att Kungl. Maj:ts befoheter upphöra vid den tidpunkt, då föreliggande medelsbehov tidigast kunna vara av riksdagen slutligt prövade, torde få anses omfatta även den på fullmakten ifråga grundade rätten att disponera medel av de å beredskapsstaten uppförda anslagen, sedan denna fastställts att lända till efter rättelse såsom förskottsstat. En följd härav bör vara, att de framställningar till riksdagen, som betingas av att beredskapsfullmakten av Kungl. Maj:t utnyttjats, framläggas omedelbart vid riksdagens början, oavsett om tillägg och modifikationer förutses senare kunna bliva erforderliga.

De beslut om disposition av anslag å förskottsstaten, som hittills meddelats, avse utgifter av två principiellt skilda slag, nämligen dels löpande utgifter för ersättningar till personal och för förbrukningsmateriel, dels engångsutgifter för viss bestämd materielanskaffning eller för vissa anläggningsarbeten. Det är tydligt, att en reglering av utgifter å förskottsanslag utan svårighet kan ske i den nyss angivna formen i de fall, då utgiftsbeslutet avser en engångskostnad av viss bestämd eller sannolik storlek. I dessa fall böra maximerade anslag äskas å tilläggsstaten. Annorlunda förhåller det sig i regel med löpande utgifter som avse personalkostnader föranledda av beslut om förstärkt försvarsberedskap eller annan liknande åtgärd. Storleken av dessa utgifter — liksom i viss mån även utgifternas fördelning på olika anslag — blir då helt beroende på arten av de vidtagna försvarsåtgärderna och den tidrymd, under vilken dessa kunna antagas äga bestånd. Att under dessa omständigheter i ett läge, där utvecklingen fram till budgetårets utgång icke kan bedömas, framlägga en verklig anslagsberäkning låter sig icke göra. Om medel för täckande av ifrågavarande utgiftsbehov nu skulle äskas å en tilläggsstat, skulle därför inom statens ram komma att införas förslagsanslag, vilka hade karaktären av rena finansfullmakter. Dylika förslagsanslag skulle nämligen varken fylla kravet, att förslagsvis anvisade be-
lopp skola genom av riksdagen prövade utbetalningsgrunder vara i sak maximerade, eller ge ett mått på den sannolika anslagsbelastningen.

I tillspetsad form framträder den här berörda budgetfrågan, om ett till sin storlek helt obestämt medelsbehov för en förstärkning av försvarsberedskapen uppkommer medan riksdagen är samlad. Någon anslagsprövning från riksdagens sida är då ej möjlig, utan riksdagen måste lämna finansfullmak-

ter, som inpressade inom ramen av en tilläggsstat skulle verka sönderbrytande på statsregleringen.

De omständigheter jag här berört leda över till tanken, att sistnämnda slag av utgifter icke böra regleras å en tilläggsstat förrän de kunna till sin storlek överblickas. De skulle då få hållas utanför den utgiftsreglering, varom förslag bör framläggas omedelbart vid början av den riksdagssession som följer efter förskottsstatens ikraftträdande, och tills vidare bestridas med stöd av en finansfullmakt, lämnad Konungen samtidigt med att reglering av engångsutgifter beslutes. Mot denna tankegång kan invändas, att dock åtminstone de kostnader av löpande natur som redan uppkommit, när förslag om tilläggsstat framlägges, böra regleras å denna stat. Detta krav torde också kunna och böra tillgodoses, i den mån en avslutad redovisning av dessa kostnader föreligger, vilket emellertid ej alltid och exempelvis ej för närvarande är fallet.

Från angivna utgångspunkter finner jag mig böra föreslå, att den tilläggsstat, varom förslag nu bör föreläggas riksdagen, i princip begränsas till de anslagsäskanden som avse till sin storlek bestämbara medelsbehov, alltså i första hand engångsutgifter som redan beslutits eller som prövas bliva erforderliga för omedelbar förstärkning av försvaret eller civilbefolkningens skydd. För övriga utgifters del föreslår jag ett uppskov med regleringsförslaget till början av nästa års lagtima riksdag, om utrikeslägets utveckling då tillåtit en avveckling av de extraordinära försvarsåtgärderna, eller till den senare tidpunkt under riksdagen, då en sådan avveckling kommit till stånd eller det samlade medelsbehovet under budgetåret ändock kan överblickas. I varje fall bör reglering av förskottsstatens utgifter genom fastställande av tilläggsstat ske före budgetårets utgång. Ett uppskov med tilläggsstatens fastställande förutsätter framställning till riksdagen om en ny finansfullmakt.

Liksom fastställandet av en riksstat eller en tilläggsstat förutsätter fastställandet av en förskottsstat gemensamt beslut av Konungen och riksdagen. För förskottsstatens del utformas emellertid riksdagsbeslutet för tiden mellan riksdagarna såsom en fullmakt för Konungen att inom ramen av en av riksdagen godkänd beredskapsstat fastställa en förskottsstat. Är riksdagen samlad och uppkommer behov av finansiella befogenheter för Kungl. Maj:t av den art som innefattas i en förskottsstat, synas dessa lämpligen böra lämnas genom beslut av riksdagen om fastställande av förskottsstat. Skulle Kungl. Maj:t före riksdagens sammanträde ha fastställt förskottsstat med stöd av föreliggande beredskapsfullmakt och föreligger fortsättningsvis behov av sådana finansiella befogenheter, synes under dessa förhållanden slutsatsen bli, att Kungl. Maj:t bör erhålla dessa genom beslut av riksdagen innefattande en förklaring, att den redan fastställda förskottsstaten skall äga fortsatt giltighet i oförändrad eller — eventuellt — viss modifierad form. Jag torde i enlighet med den här utvecklade uppfattningen senare denna dag få framlägga förslag om framställning till riksdagen om beslut av här angiven allmän innebörd.

Det förslag till tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, som jag senare denna dag anmäler, omfattar av de skäl, jag i det föregående utvecklat, i princip de av kriget aktualiserade medelsbehov som nu kunna till sin storlek bedömas. Med hänsyn till behovet av en senare reglering av de utgifter, som tillsvidare skulle täckas av medel anvisade å förskottsstat, har tilläggsstaten ansetts böra betecknas såsom tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Å tilläggsstaten äskas medel för täckning av *dels* engångsutgifter, vilka redan beslutits av Kungl. Maj:t med stöd av gällande fullmakt, *dels* engångsutgifter för försvarsberedskapens omedelbara stärkande och vissa andra med krisläget sammanhängande ändamål, *dels slutligen* löpande utgifter — beräknade för tiden till utgången av januari 1940 — för de nya förvaltnings- och regleringsuppgifter som tillkommit i det inträdda krisläget. Sistnämnda utgifter avses att utgå av förslagsanslag. Dessa ha i vissa fall ansetts böra äskas för bestridande av kostnaderna för visst krisorgans verksamhet. Hinder bör dock givetvis ej möta att av anslagen bestrida kostnaderna även för ombildade eller nytillkommande organ verksamma på samma område som det först upprättade. Att anslagen ifråga hänförts till tilläggsstaten och ej till förskottsstaten motiveras främst därav, att det syntes önskvärt att redan från början erhålla särskilda redovisningstitlar för ifrågavarande institutioner. Utöver de till nämnda grupper hänförliga anslagen har äskats ett belopp för finansiering av vissa arbetslöshetsåtgärder.

I den nu framlagda tilläggsstaten ha medel ej äskats för avskrivningsändamål. Förslag i detta hänseende torde få framläggas senare under riksdagen, när investeringsbehoven kunna fullständigare än nu överblickas. Uppskovet med beräklandet av anslag för avskrivning låter sig utan olägenhet genomföra, eftersom frågan om budgetens balansering i det förändrade läge, som inträtt, av i det följande angivna skäl ansetts böra skjutas på framtiden.

Till frågan om den slutliga utformningen av tilläggsstatens inkomstsida är det för tidigt att nu taga ställning. Vissa betydande anslag kunna tänkas tillkomma senare under riksdagen. Vidare komma nya inkomstitlar att erfordras vid bifall till de förslag om upptagande av vissa nya skatter, vilka jag senare under riksdagen torde få anmäla. En revidering av de under olika inkomst- och utgiftstitlar i riksstaten uppförda beloppen kan vidare komma att bli påkallad. Under dessa förhållanden finner jag mig för närvarande blott böra såsom ett provisorium föreslå, att å inkomstsidan av tilläggsstatens driftbudget under rubriken underskott att avföras å budgetutjämningsfonden beräkna ett belopp motsvarande de sammanlagda anslagsäskandena å budgeten, eller 113,334,000 kronor.

För kapitalinvesteringar äskas sammanlagt 79,620,000 kronor. En däremot svarande balanspost bör uppföras på inkomstsidan av tilläggsstatens kapitalbudget.

Jag vill förorda, att tilläggsstatens inkomstsida utformas i enlighet med här framlagda beräkningar, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40
dels såsom underskott att avföras å statens budgetutjämningsfond beräkna ett belopp av kronor 113,334,000;
dels ock å kapitalbudgeten under inkomstiteln kapitalmedel uppföra ett belopp av kronor 79,620,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

D. Diverse.

[1.] **6 a. Statlig informationsverksamhet, förslagsanstag.** Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1930 och den 30 juni 1937 har utredning verkställts angående den lämpliga organisationen av den särskilda upplysnings- och kontrollverksamhet, som vid förstärkt försvarsberedskap kan anses påkallad i avseende å olika former av publik förkunnelse inom och utom Sverige. Frågan har därefter varit föremål för överväganden i olika sammanhang. För närvarande föreligger inom utrikesdepartementet en utarbetad plan för ordnandet av ifrågavarande verksamhet.

Den 26 augusti 1939 har Kungl. Maj:t beslutat igångsättandet av viss gren av sagda informationsverksamhet.

Med hänsyn till behovet av en ytterligare utvidgning av den statliga informationsverksamheten ha förberedande åtgärder vidtagits för upprättande av ett centralorgan för ifrågavarande verksamhet. Den 6 innevarande september har Kungl. Maj:t sålunda tillkallat generaldirektören K. A. W. Björck, verkställande direktören i tidningarnas telegrambyrå, majoren G. F. A. Reuterswärd samt chefen för pressbyrån i utrikesdepartementet, byråchefen

O. Thorsing med uppdrag att förbereda och i erforderlig utsträckning vidtaga åtgärder för att upprätta ett centralt organ för informationsväsendet. Kungl. Maj:t har samtidigt bemyndigat ministern för utrikes ärendena att tillkalla representanter för pressen att biträda härvid.

*Departements-
chefen.*

Omfattningen och arten av den statliga informationsverksamhet, som det i nuvarande läge ansetts nödvändigt att organisera även för vårt lands vidkommande, låta sig för närvarande icke närmare bedöma. Med hänsyn härtill kan man icke göra någon säkrare beräkning av föreliggande medelsbehov. För de med verksamheten förbundna utgifternas redovisning bör dock nu ett anslag uppföras å tilläggsstat. Anslaget torde förslagsvis få upptagas till 50,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statlig informationsverksamhet* å tilläggsstat I till
riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 50,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

C. A. Wästfelt.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 och anför därvid följande.

D. Lantförsvaret.

[1.] **40 a. Utrustning av arméns krigssjukhus, reservationsanslag.** I skrivelse den 1 september 1939 har arméförvaltningen gjort vissa framställningar i fråga om materielanskaffning för armén, avseende bland annat ett angivet belopp för anskaffning av materiel till krigssjukhus.

Sedermera har medicinalstyrelsen i skrivelse den 6 september 1939 gjort framställning om anvisande av vissa medel för genomförande av den plan för sjukhusens krigsberedskap, som avsåges att komma i tillämpning vid mobilisering. I vad nämnda skrivelse avser kostnader för utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara läser chefen för socialdepartementet denna dag komma att framlägga förslag.

I nämnda skrivelse har medicinalstyrelsen emellertid tillika hemställt om anvisande av 4,300,000 kronor för utrustningen av arméns krigssjukhus.

Det anslagsbelopp, varom medicinalstyrelsen i nyssberörda skrivelse hemställt för utrustningen av arméns krigssjukhus, ingår i den anslagssumma, som av arméförvaltningen äskats för materiel till krigssjukhus i förenämnda skrivelse den 1 september 1939. Återstoden av sistberörda anslagssumma

*Departements-
chefen.*

ingår i det anslagsbelopp om 6,700,000 kronor, som av chefen för socialdepartementet torde komma att föreslås till upptagande å tilläggsstat under femte huvudtiteln för utrustning m. m. av beredskapssjukhus.

Kungl. Maj:t har på därom av medicinalstyrelsen gjord framställning den 3 september 1939 fastställt förteckning över de civila sjukhus, vilka vid krig eller krigsfara skola fortsätta sin verksamhet m. m. (de s. k. beredskapssjukhusen). Enligt gällande organisationsplaner skola jämte dessa beredskapssjukhus finnas vissa av arméns myndigheter organiserade krigssjukhus, med vilka icke må förblandas de av sjukhustrupperna uppsatta sjukhusformationerna i fält. Det belopp, varom här är fråga, avses till anskaffande av viss utrustning till de nämnda krigssjukhusen. Med hänsyn till angelägenheten av att den tillämnade krigssjukhusorganisationen redan från början är försedd med fullständig och modern materiel anser jag mig böra tillstyrka anskaffande av den sålunda föreslagna materielen. Emot det av medicinalstyrelsen angivna beloppet, 4,300,000 kronor, har jag intet att erinra.

Ärendet är i övrigt av den beskaffenhet, att de ytterligare upplysningar, som kunna erfordras, torde få lämnas genom de handlingar, som överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning av arméns krigssjukhus* å tilläggsstat I
till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 4,300,000.

G. Gemensamma anslag.

[2.] **2 a. Viss extra materielanskaffning m. m.** Genom beslut den 26 augusti 1939 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelse den 12 maj 1939, nr 243, meddelade beslut angående beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1939/40, fastställt nämnda stat att lända till efterrättelse såsom förskottsstat. Vidare har Kungl. Maj:t genom brev samma dag ställt de å förskottsstaten uppförda förskottsanslagen till lantförsvaret (Da), sjöförsvaret (Ea), flygvapnet (Fa) och försvarsväsendet i allmänhet (Ga) till vederbörande centrala förvaltningsmyndigheters förfogande.

Frågan om sättet för reglering av de utgiftsbelopp, som efter förskottsstatens fastställande anvisats å förskottsanslagen Da, Ea och Fa eller som eljest jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter belastat eller komma att belasta nämnda anslag, anmäles denna dag av chefen för finansdepartementet.

Vad åter beträffar de anslagsbelopp, som av Kungl. Maj:t anvisats att utgå från förskottsanslaget Ga till försvarsväsendet i allmänhet, lär i enlighet med de allmänna grunder för den nuvarande förskottsstatens avveckling, som

av chefen för finansdepartementet föreslås, dessa belopp, i den mån de avse engångsutgifter, böra anvisas att utgå från den tilläggsstat, som avses att föreläggas den urtima riksdagen. De belopp som, efter det förskottsstaten fastställts, till och med denna dag anvisats att utgå från nämnda anslag, uppgå till sammanlagt något under 71,000,000 kronor. Beträffande de ändamål, de anvisade beloppen avsett, torde upplysning böra lämnas genom de handlingar som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I enlighet med det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss extra materielanskaffning m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av kronor 71,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lars Wikland.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.**Femte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.**Bekämpande av arbetslösheten.**

[1.] **19 a. Särskilda arbetslöshetsåtgärder, reservationsanslag.** Enligt preliminära uppgifter uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa den 31 augusti 1939 till omkring 6,000. Detta innebär att ur sysselsättningssynpunkt läget på arbetsmarknaden under sistförflutna augusti var lika tillfredsställande som under augusti 1930. Den efter 31 augusti innevarande år följande utvecklingen har medfört betydande störningar på arbetsmarknaden. De militära inkallelserna hava sålunda inom åtskilliga områden, framför allt inom jordbruket, vållat en kännbar brist på arbetskraft. Å andra sidan hava vissa industrier på grund av otillräcklig tillgång på kvalificerad arbetskraft måst reducera sin verksamhet eller rent av helt nedlägga driften samt i följd därav nödgats i större eller mindre utsträckning permittera sina arbetare. Det är tyvärr att befara att störningar av antydd art skola inträda jämväl i fortsättningen ej blott såsom följd av åtgärder, som i vårt land vidtagits eller

kunna komma att vidtagas för rikets försvar utan ock på grund av uppkommande rubbningar i det internationella handelsutbytet med därav följande svårigheter för våra export- och importindustrier. Inom byggnadsindustrien och transportväsendet torde likaledes sysselsättningssvårigheter kunna befaras uppstå. Statliga regleringsåtgärder kunna vidare i vissa fall medföra för den enskildes ekonomi synnerligen allvarliga konsekvenser.

Självfallet böra nu nämnda störningar i arbetsmarknaden i första hand övervinnas genom överflyttning av ledig arbetskraft till områden, där brist råder. Initiativ till åtgärder i detta syfte har redan tagits av Kungl. Maj:t och även i fortsättningen måste utvecklingen följas med stor uppmärksamhet. Då emellertid vissa anpassningssvårigheter torde komma att uppstå, lär åtminstone under de närmaste månaderna ett ökat behov av arbetslöshetshjälp kunna förväntas. Beträffande kortvariga arbetslöshetsfall torde hjälpbehovet kunna mötas med en ansvällning av kontantunderstödsverksamheten. Skulle en mera långvarig arbetslöshet uppträda, torde emellertid möjligheter böra stå till buds att igångsätta allmänna arbeten i större utsträckning än tidigare avsetts. I särskilt ömmande fall torde även ekonomiskt bistånd böra kunna lämnas personer, vilka fått sin näringsutövning väsentligen inskränkt genom av krisen framkallade ingripanden från det allmännas sida. Svårigheten att nu överblicka omfattningen och karaktären av de stödbehov, som här möta, torde nödvändiggöra en betydande rörelsefrihet för Kungl. Maj:t att — allt efter lägets krav — anlita understödslinjen eller arbetslinjen. Hinder bör heller icke möta att i särskilda fall bevilja låneunderstöd.

För ändamålet torde lämpligen böra å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisas ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda arbetslöshetsåtgärder* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000,000.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[2.] **57 a. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, reservationsanslag.** På därom av medicinalstyrelsen gjord framställning har Kungl. Maj:t, med stöd av kungörelsen den 26 augusti 1939 (nr 581) angående förberedande åtgärder för tillämpning av lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara, den 3 september 1939 fastställt förteckning över de civila sjukhus, vilka vid krig eller krigsfara skola fortsätta sin verksamhet, ävensom meddelat föreskrifter rörande erforderliga förändringar av verksamhetens art och omfattning vid dessa sjukhus (de s. k. beredskapssjukhusen).

I skrivelse den 6 september 1939 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av 6,700,000 kronor för utrustning och iordningställan-

de av en första etapp av beredskapssjukhusen. Styrelsen har därvid utgått från att samtidigt skulle å fjärde huvudtiteln anvisas 4,300,000 kronor till utrustning av arméns krigssjukhus enligt gällande krigssjukvårdsplan.

Lika med medicinalstyrelsen finner jag påkallat, att medel nu äskas för anskaffande i förråd av viss utrustning till första etappens beredskapssjukhus. Medel böra därjämte i viss utsträckning vara tillgängliga för iordningställande vid behov av provisoriska lokaler för beredskapssjukhus samt för detaljplanering av ytterligare beredskapssjukhus. För nu angivna ändamål synes mig böra beräknas ett sammanlagt belopp av 6,700,000 kronor. Därvid har jag räknat med att en icke ringa del av den för beredskapssjukhusen erforderliga utrustningen vid behov torde utan större dröjsmål kunna erhållas i den fria handeln.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 6,700,000.

E. Polisväsendet.

[3.] **2 a. Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon och ridhästar, reservationsanslag.** Under femte huvudtiteln hava för budgetåret 1939/40 anvisats bland annat följande fyra polisanslag, nämligen under rubriken statspolisorganisationen: inköp av motorfordon och ridhästar ett reservationsanslag av 111,000 kronor, därav 98,000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen, under rubriken statspolisorganisationen: underhålls-, drift- och expeditionskostnader ett förslagsanslag av 353,000 kronor, därav 111,700 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen, under rubriken statspolisorganisationen: gottgörelse till polisdistrikten ett förslagsanslag av 2,300,000 kronor samt under rubriken vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet ett förslagsanslag av 580,000 kronor, därav 68,500 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

I skrivelse den 2 september 1939 har *statspolisintendenten* efter samråd med vederbörande myndigheter anmält, att statspolisens kriminalavdelning i Stockholm måste väsentligt utökas, ävensom att avdelningen måste utrustas med ytterligare en automobil. Kostnaderna för denna utvidgning uppskattar statspolisintendenten, för år räknat, till 7,000 kronor under anslaget till statspolisorganisationen: inköp av motorfordon och ridhästar, till omkring 35,000 kronor under anslaget till statspolisorganisationen: underhålls-, drift- och expeditionskostnader, till omkring 183,000 kronor under anslaget till statspolisorganisationen: gottgörelse till polisdistrikten och till omkring 28,000 kronor under anslaget till vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet.

Med hänsyn till rådande förhållanden, vilka påkalla en skärpt övervakning av icke önskvärda element, som uppehålla sig inom landet, har Kungl. Maj:t den 6 september 1939 beslutat medgiva den av statspolisintendenten

begärda personalförstärkningen. Till avlöningar hava medel anvisats att tills vidare utgå från det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. under sjunde huvudtiteln anvisade anslaget till allmänna utgifter för försvarsberedskap. Om ifrågavarande provisoriska utökning av statspolisens kriminalavdelning i Stockholm anses böra äga bestånd, torde emellertid kostnaderna böra överföras till de förut nämnda för budgetåret 1939/40 anvisade förslagsanslagen. Jag tillstyrker jämväl, att avdelningen förses med ytterligare en automobil. För möjliggörande av anskaffande av bilen torde å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 få anvisas ett reservationsanslag till statspolisorganisationen: inköp av motorfordon och ridhästar av 7,000 kronor. Nu berörda kostnader böra icke till någon del avräknas mot automobilskattemedel.

I detta sammanhang torde jag jämväl få beröra vissa frågor rörande förslagsanslaget till anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m. Från detta anslag, som för budgetåret 1939/40 är upptaget till 90,000 kronor, bestridas de kostnader för polisväsendet, som anses böra gäldas av statsmedel men icke lämpligen kunna hänföras till annat polisanslag. En redogörelse för flertalet av de ändamål, för vilka anslaget disponeras, har lämnats i 1935 års statsverksproposition (V. s. 303), till vilken redogörelse jag tillåter mig hänvisa.

Vid anmälan av anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår omnämnde jag, att på grund av nödvändigheten att vidtaga vissa beredskapsåtgärder till skydd för rikets säkerhet förevarande anslag kunde komma att belastas med utgifter, till vilka tidigare icke förekommit någon motsvarighet, men att ifrågavarande kostnader icke låte sig med någon tillförlitlighet beräkna. Under nu rådande förhållanden har det visat sig erforderligt att vidtaga beredskapsåtgärder i avsevärt större omfattning än man tidigare kunnat förutse.

Vidare får jag erinra, att de ändrade förhållandena nödvändiggöra en väsentlig skärpning såväl av utlänningskontrollen överhuvud som ock av passkontrollen. Såsom följd härav har Kungl. Maj:t bland annat den 1 september 1939 utfärdat kungörelse (nr 600) angående särskilda föreståndare för passkontrollerna å vissa orter. Enligt denna kungörelse skola passkontrollerna i Stockholm, Trelleborg, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Mon, Charlottenberg, Storlien, Riksgränsen och Haparanda, där så finnes erforderligt, ställas under ledning av särskilda föreståndare samt vid förfall för dessa av biträdande föreståndare. Tillika har föreskrivits att, där särskild anledning föreligger, jämväl å annan ort må förordnas särskild föreståndare och biträdande föreståndare för passkontrollen. I kungörelsen stadgas vidare, att föreståndare och biträdande föreståndare skola avlönas av statsmedel samt förordnas av socialstyrelsen efter samråd med respektive länsstyrelser. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t genom särskilt beslut förordnat, att avlöningarna till ifrågavarande föreståndare och biträdande föreståndare skola bestridas från förslagsanslaget till anordnande av polis-

bevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m. Enligt en av socialstyrelsen uppgjord beräkning kunna kostnaderna för dessa avlöningar för det närmaste halvåret approximativt uppskattas till 120,000 kronor.

Av min redogörelse framgår, att sistnämnda anslag kommer att under budgetåret 1939/40 bliva högst avsevärt överbelastat. Då anslaget emellertid är av förslagsanslags natur, torde särskilda medel för ifrågavarande ändamål icke nu behöva begäras av riksdagen utan torde det vara tillfyllest, att riksdagen erhåller kännedom om de förhållanden jag här berört.

Under hänvisning till vad jag förut anfört beträffande reservationsanslaget till statspolisorganisationen: inköp av motorfordon och ridhästar får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon och ridhästar* å tilläggstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,000.

F. Civila luftskyddet.

[4.] **3. Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål har i riksstaten för budgetåren 1937/38, 1938/39 och 1939/40 anvisats reservationsanslag å tillhoppa 1,200,000 kronor, därav 200,000 kronor avsetts för anskaffande av alarmeringscentraler och 1,000,000 kronor för anskaffande av sirener. Genom beslut den 31 augusti 1939 har därjämte Kungl. Maj:t från det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. under sjunde huvudtiteln anvisade anslaget till allmänna utgifter för försvarsberedskap av 5,000,000 kronor ställt till luftskyddsinspektionens förfogande ett belopp av högst 377,000 kronor, att användas för anskaffande av alarmeringsanordningar för det civila luftskyddets behov.

I en till socialdepartementet den 2 september 1939 från *luftskyddsinspektionen* inkommen promemoria har anförts, att med hänsyn till nu rådande förhållanden ett belopp av ytterligare 387,000 kronor behövde ställas till inspektionens förfogande för anskaffande av vissa alarmeringsanordningar.

I likhet med luftskyddsinspektionen anser jag, att ytterligare medel böra *Departements-*
chefen. få disponeras för anskaffande av alarmeringsanordningar för det civila luftskyddets behov. Det erforderliga beloppet synes därvid lämpligen böra beräknas till 400,000 kronor. För ändamålet lärer å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under rubriken civilt luftskydd: alarmeringsanordningar få upptagas ett reservationsanslag motsvarande sistnämnda belopp med tillägg av det belopp som anvisats att utgå av anslag å förskottsstaten och för vilket täckning nu bör beredas.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 777,000.

[5.] 4. **Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning, reservationsanslag.** Under rubriken civilt luftskydd: gasskyddsutrustning hava anvisats följande reservationsanslag, nämligen för budgetåret 1937/38 ett anslag av 1,000,000 kronor, för budgetåret 1938/39 å riksstaten ett anslag av 1,500,000 kronor samt å tilläggsstat till riksstaten ett anslag av 3,500,000 kronor ävensom för budgetåret 1939/40 ett anslag av 4,000,000 kronor. Den utrustning, för vilken anslagen avsetts, utgöres av dels gasmasker, gasskyddskläder och annan personlig utrustning för aktiv personal inom det civila luftskyddets olika grenar, dels vissa behandlingsapparater för hjälplatser, dels ock viss indikeringsmateriel. Genom beslut den 6 oktober 1938 har Kungl. Maj:t dessutom av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter ställt till luftskyddsinspektionens förfogande ett belopp av högst 1,250,000 kronor för inköp av 100,000 gasmasker, därvid förutsattes, att gasmaskerna skulle läggas i förråd för den civila befolkningens behov. Sammanlagt har alltså för gasskyddsutrustning för det civila luftskyddets behov anvisats ett belopp av 11,250,000 kronor.

I en till socialdepartementet ingiven promemoria har *luftskyddsinspektionen* anfört i huvudsak följande.

Det syntes vara av betydande värde att äga tillgång till ett lager av s. k. folkgasmasker för den passiva civilbefolkningens räknig. I avvaktan på den utredning, som särskilt tillkallade sakkunniga kunde komma att framlägga, syntes det vara lämpligt att — så snart så befunnes möjligt — anskaffa förslagsvis 200,000 folkgasmasker av enklare men godkänd typ. Kostnaden för anskaffande av dessa gasmasker uppskattade inspektionen till 840,000 kronor.

Inspektionen ansåge det vidare nödvändigt att förse större delen av den aktiva personalen med stålhjälm ar till skydd mot splitter vid bombkrevader o. d. Hittills hade anvisats medel för inköp av 65,000 stålhjälm ar till ett belopp av 400,000 kronor. Inspektionen föresloge inköp av ytterligare 100,000 hjälm ar till en beräknad kostnad av 600,000 kronor.

I en den 5 september 1939 dagtecknad skrivelse har luftskyddsinspektionen föreslagit en snabbare tillverkning av gasmasker inom landet, varigenom skulle vinnas, att redan kontrakterade leveranser skulle bli verkställda under innevarande budgetår. Inspektionen beräknar, att genom en dylik forcering av tillverkningen ett medelsbehov uppkommer, utöver det hittills beräknade, uppgående för budgetåret 1939/40 till 1,480,000 kronor.

Vidare har luftskyddsinspektionen i skrivelse den 30 augusti 1939 gjort framställning angående anskaffande av gasskyddsmateriel för vissa statliga verk. I skrivelsen anföres bland annat.

Enligt luftskyddskungörelsen den 10 juni 1938 § 28 skulle försvarsväsendet tillhörande etablissemang och anläggningar, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt vattenfallsstyrelsen ävensom

andra företag, beträffande vilka Kungl. Maj:t förordnat att frågor rörande luftskyddet skulle undantagas från länsstyrelses och luftskyddschefs handläggning, utöva ledningen av luftskyddet för dem underlydande etablissemang, anläggningar och verk.

I av den civila luftskyddsutredningen avgivet betänkande angående det civila luftskyddet hade vid beräkning av kostnaden för den aktiva luftskyddspersonalens utrustning hänsyn endast i viss mån tagits till ovan nämnda statliga myndigheters materielbehov.

Enär vägande skäl syntes tala för en genom luftskyddsinspektionens försorg verkställd anskaffning av gasskyddsmateriel för tillgodoseende av nämnda myndigheters materielbehov — särskilt i betraktande av att genom en upphandling av denna materiel i samband med de upphandlingar av gasskyddsmateriel, som inspektionen komme att företaga, materielen kunde erhållas till lägre pris än vid av de olika myndigheterna företagna upphandlingar — hade luftskyddsinspektionen i samråd med telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt vattenfallsstyrelsen och på grundval av från dessa myndigheter erhållna uppgifter över det för dem föreliggande behovet av gasskyddsmateriel gjort en approximativ beräkning av anskaffningskostnaden. Denna uppginge till 1,454,440 kronor.

I betraktande av den nu rådande utrikespolitiska situationen vore en skyndsamt anskaffning av ifrågavarande materiel nödvändig. Vid uppskattningen av för anskaffning av gasskyddsmateriel under innevarande budgetår erforderliga anslagsmedel hade ej räknats med kostnaden för anskaffning av materiel för ovannämnda statliga myndigheter. Luftskyddsinspektionen finge därför hemställa, att det tillika täcktes Kungl. Maj:t att *antingen*, utöver innevarande budgetårs anslag, för tillgodoseende av telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt vattenfallsstyrelsens behov av gasskyddsmateriel till luftskyddsinspektionens förfogande ställa ett belopp av 1,500,000 kronor *eller* bemyndiga inspektionen att bestrida denna kostnad från reservationsanslaget civilt luftskydd: gasskyddsutrustning, vilket anslag i detta fall torde komma att överskridas med angivna belopp, *eller* ock slutligen förordna att här angivna myndigheter, efter genom inspektionens försorg företagen anskaffning, skulle till inspektionen erlägga materielanskaffningskostnaden med belopp, som det täcktes Kungl. Maj:t att framdeles fastställa.

Ytterligare har luftskyddsinspektionen i en till socialdepartementet ingiven promemoria gjort framställning om anvisande av medel för anskaffande av sjukbårar. I promemorian erinrar inspektionen, att Kungl. Maj:t tidigare bemyndigat inspektionen att för luftskyddets räkning anskaffa 10,000 bårsängar för att tilldelas olika kommuner i förhållande till kommunernas storlek. Dessa bårsängar hade varit avsedda för det allmänna luftskyddets hjälpplatser. Det föreläge, framhåller inspektionen vidare, emellertid även ett trängande behov av egentliga sjukbårar för transport av skadade. Inspektionen anser, att minst 10,000 dylika bårar böra på statens bekostnad anskaffas. Då anskaffningskostnaden för varje bår beräknas till 25 kronor, skulle kostnaderna för dessa sjukbårar uppgå till sammanlagt 250,000 kronor.

Slutligen har luftskyddsinspektionen i en den 6 september 1939 dagtecknad skrivelse anført i huvudsak följande.

Enligt 2 § i luftskyddskungörelsen den 10 juni 1938 borde vid luftskyddets förberedande övervägas i vad mån planläggningen skulle omfatta bland

annat anordnande av hjälpplatser och beredande av sjukhusutrymme för vård av skadade samt organiserande av sjukhusvårdstjänst.

På grund av bestämmelsen i 3 § samma kungörelse hade inspektionen i tidigare utfärdade anvisningar angivit, att fullständig planläggning av luftskyddets sjukvårdstjänst borde äga rum inom samtliga luftskyddsorter, samt att sådan planläggning — vad beträffade anordnande av hjälpplatser och skyddsrum för dessa — borde äga rum inom luftskyddsorter av A- och B-klass, under det att lokala och särskilda förhållanden borde vara avgörande för frågan, i vilken utsträckning sådan planläggning borde äga rum jämväl inom luftskyddsorter av C- och D-klass.

I de av inspektionen utfärdade anvisningarna hade vidare angivits, att i planläggningen för upprättande av hjälpplatser inginge bland annat anskaffande av sjukvårdsmateriel och utrustning i övrigt enligt särskild, anvisningarna bifogad förteckning.

I huvudsaklig överensstämmelse med anvisningarna i fråga hade å samtliga luftskyddsorter av A- och B-klass planläggning skett för anordnande av hjälpplatser och anskaffande av utrustning för dessa. I många fall hade denna utrustning — åtminstone delvis — redan anskaffats med medel, som av kommunerna anslagits för ändamålet.

I 2 § lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara utsades, att med civila sjukhus förstodes bland annat hjälpplatser. Vidare innehölle 9 § bestämmelse därom, att kostnaderna för civila sjukhus, som upprättades i anledning av krig eller krigsfara, bestredes av statsmedel, i den mån särskilda medel icke stode till förfogande, samt att kostnader för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranleddes av bestämmelserna i lagen, skulle gäldas av statsmedel.

Enär hjälpplatserna sålunda inordnats under de civila sjukhus, som hade till uppgift att i händelse av krig bereda vård åt krigsskadade, syntes det vara avsett att kostnaderna för anskaffande av sjukvårdsmateriel och utrustning i övrigt skulle bestridas av statsmedel.

Planläggningen av hjälpplatserna och luftskyddets sjukvårdstjänst hade i stor utsträckning ägt rum. Det utrikespolitiska läget hade gjort frågan om anskaffande av utrustning för hjälpplatserna — där så icke redan skett — synnerligen aktuell. Inom de olika luftskyddsorterna uppgjorda planer för luftskyddet gäve vid handen, att kostnaderna för materielutrustningen vid planerade och erforderliga hjälpplatser kunde beräknas till omkring 1,150,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts anhölle luftskyddsinspektionen att 1,150,000 kronor ställdes till förfogande för anskaffning av sjukvårdsmateriel för hjälpplatserna. Enär åtskilliga kommuner redan till viss del sörjt för materielanskaffningen ifråga, syntes bestämmelserna om tillhandahållande av medel för anskaffningen böra givas retroaktiv verkan.

Departements-
chefen.

Frågan i vilken utsträckning den civila befolkningen bör genom statens försorg förses med gasmasker är, såsom luftskyddsinspektionen antytt, för närvarande — liksom flera andra frågor avseende gasskyddsutrustningen för det civila luftskyddet och vissa spörsmål rörande bidrag till anordnande av skyddsrum — föremål för utredning genom särskilda sakkunniga, vilka inom socialdepartementet tillkallats jämlikt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1939 lämnat bemyndigande. Icke dess mindre anser jag mig i nuvarande läge böra förorda, att medel anvisas för anskaffande av de av inspektionen föreslagna folkgasmaskerna och att härför beräknas ett belopp av 840,000 kronor.

Jag tillstyrker likaledes förslaget om en viss forcering av redan kontrakterad gasmasktillverkning. Därutöver torde det emellertid vara av vikt att erhålla möjlighet till att genom nya beställningar eller genom inköp i snabbare takt än hittills planerats anskaffa gasmasker i första hand för den aktiva personalen inom luftskyddet. För nu nämnda gasmaskanskaffning torde ett belopp av 2,000,000 kronor böra anvisas.

Med hänsyn till vad inspektionen anfört finner jag det även påkallat att för inköp av ytterligare stålhelmar för den aktiva luftskyddspersonalen anvisas ett belopp av 600,000 kronor.

Vidare torde det vara nödvändigt, att för tillgodoseende av telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt vattenfallsstyrelsens behov av gasskyddsmateriel beräkna ett belopp av 1,500,000 kronor.

För inköp av 10,000 sjukbårar anser jag ett belopp av 250,000 kronor böra beräknas.

Lika med luftskyddsinspektionen finner jag det vara rimligt, att staten ikläder sig kostnaderna för sjukvårdsmaterielen vid hjälplatserna. Såvida riksdagen icke framställer erinran däremot, har jag för avsikt att föreslå, att de kommuner, vilka redan sört för ifrågavarande materielanskaffning, erhålla retroaktiv ersättning. Kostnaderna för nu ifrågavarande ändamål uppskattar jag i likhet med luftskyddsinspektionen till 1,150,000 kronor.

Kostnaderna för anskaffande av omförmälda gasmasker, stålhelmar, sjukbårar och sjukvårdsmateriel torde böra bestridas från ett å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 uppfört reservationsanslag till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning. Av praktiska skäl synes det därjämte lämpligt att låta även utgifter för anskaffande av gasskyddsmateriel för telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen gäldas från samma anslag. Sammanlagt skulle för nu angivna ändamål behövas ett belopp av $(840,000 + 2,000,000 + 600,000 + 250,000 + 1,150,000 + 1,500,000)$ 6,340,000 kronor.

Slutligen får jag erinra att Kungl. Maj:t genom beslut den 31 augusti 1939 på därom av luftskyddsinspektionen gjord framställning dels bemyndigat inspektionen att för en sammanlagd kostnad av högst 450,000 kronor upphandla och i beredskapsförråd upplägga gasskyddsmateriel, avsedd att vid krigsfara eller luftskyddstillstånd distribueras till svenska handelsfartyg, dels ock föreskrivit, att denna kostnad skulle gäldas från det för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning. Då på grund av detta beslut sistnämnda anslag kommer att belastas med en tidigare icke förutsedd utgift av 450,000 kronor, lär det bliva nödvändigt att såsom kompensation härför under det nyss förordade anslaget å tilläggsstat beräkna en motsvarande summa.

Ifrågavarande tilläggsanslag skulle alltså få upptagas till $(6,340,000 + 450,000)$ 6,790,000 kronor, vilket belopp emellertid torde böra avrundas till 6,800,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,800,000.

[6.] 7. **Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.** Under angivna rubrik har för budgetåret 1939/40 upptagits ett obetecknat anslag av 120,000 kronor, därav ett belopp av 100,000 kronor avsetts för bidrag till riksluftskyddsförbundets utbildningsverksamhet och verksamhet i övrigt.

I en till Kungl. Maj:t ingiven, den 28 augusti 1939 dagtecknad skrift har *riksluftskyddsförbundet* hemställt, att ett anslag av 100,000 kronor omedelbart måtte ställas till förbundets förfogande för att av förbundet användas för möjliggörande av massutbildning av hemskyddspersonal, i första hand inom de mest utsatta luftskyddsorterna.

*Departements-
chefen.*

Enligt vad jag inhämtat har en betydande utbildning av hemskyddspersonal ägt rum tack vare riksluftskyddsförbundets lokalföreningar. Denna utbildningsverksamhet pågår alltjämt och torde i nuvarande läge böra bedrivas i ökad takt. Statens stöd torde därför böra givas åt denna lokalföreningarnas verksamhet. Man torde ävenledes böra överväga huruvida icke utbildningen kan ske genom under luftskyddsinspektionens överinseende stående, av enskild sammanslutning anordnad korrespondensundervisning och huruvida icke staten bör stödja även sådan undervisning. För nu nämnda ändamål torde å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 böra anvisas ett obetecknat anslag av 125,000 kronor, vilket anslag lämpligen bör upptagas under rubriken civilt luftskydd: bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av kronor 125,000.

[7.] 8. **Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t anvisat reservationsanslag å tillhoppa 500,000 kronor, därav för budgetåret 1937/38 300,000 kronor, för budgetåret 1938/39 100,000 kronor och för budgetåret 1939/40 likaledes 100,000 kronor. Ett villkor för erhållande av bidrag har under de två förstnämnda budgetåren varit att skyddsrum av kommunen anordnades i redan uppförd byggnad.

Vidare har bidraget i främsta rummet varit avsett att tillgodose behovet av ledningscentraler, skyddsrum för aktiv personal och hjälpplatser, men bidrag skulle, i den mån anslagen därtill lämnade tillgång, kunna erhållas även till inrättande av skyddsrum för allmänheten. Med hänsyn till vikten av att åtminstone ledningscentralerna samt den aktiva personalen utan dröjsmål skulle kunna disponera nöjaktigt skyddade rum föreslogs i 1939 års statsverksproposition, att från och med budgetåret 1939/40 bidrag till anordnande av sådana rum skulle kunna utgå till ur luftskyddssynpunkt viktiga kommuner, oberoende av om man därvid avsåge att utnyttja äldre byggnader eller i annan ordning tillgodose behovet. Enahanda jämkning förordades i fråga om anordnande genom kommunernas försorg av skyddsrum för civilbefolkningen, i den mån det gällde kommuner med svag ekonomisk ställning. De sålunda föreslagna ändringarna i bidragsgrunderna godkändes av 1939 års riksdag.

Genom Kungl. Maj:ts beslut hava hittills omkring 470,000 kronor disponerats av ifrågavarande anslag. I samtliga fall har statsbidrag utgått med $\frac{2}{3}$ av anordningskostnaderna.

I en den 2 september 1939 till socialdepartementet inkommen promemoria från *luftskyddsinspektionen* har inspektionen framlagt vissa beräkningar rörande föreliggande behov av anslagsmedel för bidrag till anordnande av skyddsrum. I promemorian anföres i huvudsak följande.

För budgetåren 1937/38 och 1938/39 hade av riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisats tillhopa 400,000 kronor. Ännu så sent som hösten 1938 hade detta belopp icke till någon del tagits i anspråk, beroende på att kommunernas planläggning av luftskyddet ännu icke hunnit så långt att planer uppgjorts för anordnande av skyddsrum. Av denna grund och med hänsyn till de från föregående budgetår reserverade medlens storlek hade inspektionen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1939/40 icke ansett sig kunna upptaga mer än 100,000 kronor. Septemberkrisen år 1938 hade medfört en kraftig forcering inom ett flertal kommuner av förberedelserna för luftskyddet, vilken forcering bland annat tagit sig uttryck i planläggning av luftskyddscentraler och framställningar om statsbidrag till dessa. Numera vore de för berörda ändamål anvisade anslagen i det närmaste förbrukade.

Inspektionen hade i mars 1939 till chefen för socialdepartementet anmält, att det kunde förväntas att mycket stora anspråk under budgetåret 1939/40 komme att ställas på statsbidrag till skyddsrum på grund av den allmänna forcering av förberedelserna för det civila luftskyddet man då kunde iakttaga. Inspektionen beräknade därvid, att ett belopp av åtminstone 2,000,000 kronor skulle erfordras för att täcka behovet fram till tiden för utgången av budgetåret 1939/40.

Med stöd av gjorda underhandsförfrågningar och uppskattningar kunde numera beräknas, att inom det närmaste halvåret ansökningar om statsbidrag för anordnande av ledningscentraler och skyddsrum för aktiv personal skulle inkomma, för vilka statsbidragets sammanlagda belopp kunde beräknas till omkring 2,800,000 kronor.

Det kunde vidare beräknas, att framställningar inom det närmaste halvåret komme att göras om statsbidrag för anordnande av skyddsrum för hjälpplatser med omkring 500,000 kronor.

För bedömande av behovet av skyddsrum för allmänheten hade

följande beräkningar verkstälts. Det förutsattes till en början att dylika skyddsrum endast behövde anordnas i städer med mer än 10,000 invånare. Sammanlagda folkmängden i dessa städer uppginge till 1,800,000 personer, men kunde vid krigstillfälle på grund av åtgärder för utrymning och allmän mobilisering beräknas nedgå till 1,200,000 personer. Det kunde vidare antagas att endast i en del av ifrågavarande städer skyddsrum för allmänheten behövde inrättas. Man syntes därför kunna utgå från en befolknings-siffra av 800,000 invånare. Det syntes nödvändigt att anordna skyddsrum för åtminstone 4 % av detta invånarantal eller alltså för 32,000 personer. Kostnaderna för skyddsrummen kunde för varje person beräknas till 90 kronor och totalkostnaderna till 2,880,000 kronor. Därest statsbidrag utginge med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna, komme att för statsbidrag erfordras 1,920,000 kronor.

Härutöver erfordrades inrättande av särskilda skyddsrum inom de viktigaste hamnarna i landet. Dessa skyddsrum vore företrädesvis avsedda att utföras med hjälp av för ändamålet särskilt tillverkade lösa enhetsblock av betong. Därigenom kunde olika stora skyddsrum anordnas allt efter behovet i det särskilda fallet. Det antal personer — hamnpersonal och fartygsbesättningar — som i allt beräknades kräva skydd av dylik karaktär, uppskattades till 25,000. Den beräknade kostnaden för skyddsrummen uppginge till cirka 100 kronor för varje person. För täckande av förstahandsbehovet av sådana skyddsrum torde erfordras omkring 15,000 skyddsrumspplatser. Av dessa torde omkring 10,000 böra anordnas med tillämpning av nyssnämnda standardutförande. Övriga 5,000 skyddsplatser kunde anordnas på annat sätt, exempelvis genom insprängning i tillgängliga berg. Sammanlagda kostnaden för skyddsrum i hamnarna kunde uppskattas till 1,500,000 kronor. Förutsattes statsbidraget skola utgå med $\frac{2}{3}$ kunde alltså statens kostnad beräknas till 1,000,000 kronor.

Luftskyddsinspektionen har alltså uppskattat statens sammanlagda kostnader för bidrag till anordnande av skyddsrum till (2,800,000 + 500,000 + 1,920,000 + 1,000,000) 6,220,000 kronor.

Sedermera har luftskyddsinspektionen i skrivelse den 5 september 1939 föreslagit, att kostnaderna för anordnande av vissa slag av skyddsrum skulle helt och hållet gäldas av statsverket. I skrivelsen har inspektionen anfört bland annat följande.

Luftskyddsinspektionen hade i utkast till lag om ändrad lydelse av 10, 11 och 14 §§ luftskyddslagen den 11 juni 1937, vilket utkast motiverats i till utkastet fogad P. M. angående skyldighet för kommuner och enskilda att medverka vid luftskyddets förberedande, förordat vissa åtgärder, som borde kunna åläggas kommun. Bland dessa märktes anordnandet av skyddsrum för den lokala luftskyddsledningen, övrig för det allmänna luftskyddet erforderlig personal ävensom för hjälpplatser. Såsom förutsättning för skyldighet att anordna dylika skyddsrum hade dock angivits, att staten bidroge med $\frac{2}{3}$ av kostnaden för skyddsrummen i fråga.

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen den 28 april 1939, nr 274, med förslag till lag om ändring av vissa delar av luftskyddslagen den 11 juni 1937 hade föredragande departementschefen uttalat, att de bestämmelser i fråga om kommuns skyldighet att anordna luftskyddsrum, som av luftskyddsinspektionen föreslagits, syntes vara av den art att de icke lämpligen kunde behandlas för sig utan i samband med andra aktuella spörsmål rörande an-

ordningar för anskaffande av skyddsrum för olika ändamål. Departementschefen hade vidare anført, att samtliga dessa spörsmål syntes tarva ytterligare öfvervägande. Senare hade uppdragits åt de sakkunniga, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1939 tillkallats att utreda vissa frågor rörande det civila luftskyddet, att jämväl utreda berörda spörsmål.

Under det hittills genomförda planläggningsarbetet för luftskyddet hade det visat sig föreligga betydande svårigheter för de lokala luftskyddsmyndigheterna att utverka de bidrag från respektive kommuners sida, som vore erforderliga för fyllande av även de mest närliggande behoven av skyddsrum. Sedan av 1937 års riksdag medel ställts till förfogande avsedda att utgöra bidrag till kommuner för anordnande av skyddsrum, hade intill den 1 september 1939 endast 16 skyddsrum för den lokala luftskyddsledningen hunnit påbörjas.

Dessutom hade, enär på grund av att erforderlig arbetskraft inom inspektionen icke stått till förfogande för lämnande av tekniskt biträde åt kommunerna vid upprättande av förslag till skyddsrum, kunnat iakttagas en betydande oenhetlighet vid planerandet av de kommunala skyddsrummen inom landet.

Med hänsyn till det läge, som uppstått i och med att europeiskt krig utbrutit, vars blivande omfattning för närvarande icke kunde överskådas, funne luftskyddsinspektionen oundgängligen nödvändigt att effektiva åtgärder snarast vidtoges för att erforderliga arbeten för anskaffandet av skyddsrum utan dröjsmål igångsattes. De redan inträffade krigshandlingarna hade tillfullo bestyrkt den förmodan, som tidigare gjorts gällande, att angreppshandlingar kunde beräknas utförda även mot obefästa samhällen. Det civila luftskyddet komme därigenom att framstå som en under alla förhållanden nödvändig passiv försvarsorganisation. För att denna försvarsorganisation skulle kunna fungera inom de viktigare samhällena fordrades, att luftskyddet kunde ledas på ett effektivt sätt. Därför erfordrades inredandet av luftskyddscentraler med anordningar för upprätthållande av förbindelser med samhällets olika delar och med de för utövande av luftskyddstjänsten organiserade beredskapsstyrkorna. Vidare erfordrades att ett personligt skydd bereddes åt nyssnämnda beredskapsavdelningar, som genom sin tjänst vore utsatta för betydande risker.

Utgående från att det aktiva luftskyddet sålunda vore att betrakta som en integrerande del av försvarsorganisationen, vilken det ostridigt ankomme på staten att bekosta, ville inspektionen föreslå, att staten övertog den totala kostnaden för anordnande av luftskyddscentraler och skyddsrum för den aktiva personalen inom de viktigaste luftskyddsorterna. Att staten bekostade dessa skyddsrum innebure intet avsteg från tidigare godtagna, för bedömande av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun vägledande principer, enligt vilka bland annat staten bekostade den huvudsakliga delen av erforderlig materiel för beredande av personligt skydd för den aktiva personalen såsom gasmasker och stål hjälmar.

Vad beträffade hjälpplatserna gällde i enlighet med lagen den 22 juni 1939 om sjukhusvård vid krig eller krigsfara, att kostnaden för beredandet av den avsedda vården å hjälpplatserna i sin helhet bestredes av staten. Inspektionen funne starka skäl tala för att kostnaden för byggnadstekniskt skydd för hjälpplatserna i sin helhet bestredes av staten. Om så skedde, kunde på samma sätt som vid planläggningen av luftskyddscentraler och skyddsrum för den aktiva personalen beredas möjligheter att fastställa, i vilken ordning de viktigare orterna borde förses med skyddsrum och vidare i vilken utsträckning inom respektive orter skyddsrum borde anordnas. Ditintills hade anordnandet av skyddsrum varit i hög grad beroende

på de olika kommunernas vilja och förmåga att vidtaga åtgärder för beredandet av skydd, varigenom många synnerligen viktiga luftskyddsorter kommit i efterhand, vilket i nuvarande krisläge vore synnerligen beklagligt.

Vad beträffar anordnandet av skyddsrum för allmänheten, offentliga skyddsrum, torde detta i högre grad vara en kommunal angelägenhet och torde för den skull skäl till avvikelse från tidigare principer för beviljandet av statsbidrag, d. v. s. med $\frac{2}{3}$ av byggnadskostnaden, för närvarande icke föreligga. Angeläget vore emellertid att genom central myndighets försorg åtgärder vidtoges för ernåendet av största möjliga enhetlighet vid anordnandet av skyddsrum av dylik karaktär.

Luftskyddsinspektionen har med dessa nya utgångspunkter beräknat det föreliggande medelsbehovet till 5,700,000 kronor till luftskyddscentraler och skyddsrum för aktiv personal, 750,000 kronor till skyddsrum för hjälpplatser och 1,920,000 kronor till skyddsrum för allmänheten eller tillhoppa 8,370,000 kronor, vilket belopp avrundats till 8,500,000 kronor. I beloppet 5,700,000 kronor ingår enligt vad inspektionen under hand upplyst ett belopp av 1,500,000 kronor för skyddsrum till hamnarna.

I anslutning till vad som förordats beträffande fördelningen av kostnaderna för skyddsrummens anordnande har luftskyddsinspektionen vidare föreslagit vissa ändringar i luftskyddslagen. Enligt förslaget skulle länsstyrelse kunna ålägga kommun 1) att anordna skyddsrum för den lokala luftskyddsledningen och övrig för det allmänna luftskyddet erforderlig personal ävensom för hjälpplatser och 2) att inom de orter, som Kungl. Maj:t bestämde, och i enlighet med av vederbörlig myndighet utfärdade anvisningar anordna skyddsrum för allmänheten vid torg, huvudgator och dylika trafikleder, där det kunde förväntas att samfärdsel i större utsträckning komme att äga rum under luftskyddstillstånd. Skyldighet att anordna skyddsrum skulle förefinnas för kommunen i det under 1) angivna fallet allenast under den förutsättningen, att staten erlade hela verkliga kostnaden för arbetets utförande, och i det under 2) avsedda fallet blott under den förutsättningen, att staten bidroge med $\frac{2}{3}$ av samma kostnad.

Departements-
chefen.

Vad till en början angår frågan om grunderna för fördelning av kostnaderna för anordnande av ledningscentraler, skyddsrum för aktiv personal samt skyddsrum för hjälpplatser ävensom spörsmålet om införande av laglig förpliktelse för kommunerna att under vissa förutsättningar anordna skyddsrum, äro dessa frågor föremål för utredning av omförmälda sakkunniga. Med hänsyn därtill är jag i nuvarande läge icke beredd att tillstyrka vare sig att staten skulle övertaga hela kostnaden för anordnande av de uppräknade slagen av skyddsrum eller att nu skulle införas skyldighet för kommunerna att i vissa fall inrätta skyddsrum. Jag utgår därför från att kostnaderna för bidrag till anordnande av ledningscentraler och skyddsrum för aktiv personal ävensom kostnaderna för skyddsrum till hjälpplatser skola liksom hittills till $\frac{2}{3}$ bestridas av statsmedel. I följd härav beräknar jag — med utgångspunkt från luftskyddsinspektionens kalkyler i ämnet — medelsbehovet för bidrag till anordnande av ledningscentraler och

skyddsrum för aktiv personal till omkring 2,800,000 kronor och medelsbehovet för bidrag till skyddsrum för hjälpplatser till omkring 500,000 kronor.

I förstnämnda summa har jag då icke medräknat något belopp för inrättande av skyddsrum i hamnarna för hamnpersonal och fartygsbesättningar. Inspektionens förslag rörande bidrag till anordnande av dylika skyddsrum innebär en nyhet. Icke dess mindre anser jag mig böra så till vida biträda förslaget, som jag tillstyrker, att bidrag till skyddsrum av nämnda slag må få utgå med $\frac{2}{3}$ av anordningskostnaderna. För dylika skyddsrum torde därför bära upptagas ett belopp av omkring 1,000,000 kronor.

Med anledning av inspektionens framställning om statsbidrag till inrättande av skyddsrum för allmänheten vill jag framhålla, att även frågan i vilken utsträckning staten bör åta sig ansvaret för dylika skyddsrum kommer att undersökas av förenämnda sakkunniga. Innan denna utredning slutförts, är jag icke beredd att till prövning upptaga frågan i vad mån och i vilken utsträckning statsbidrag bör utgå till nu ifrågavarande ändamål. Jag förutsätter emellertid, att de bestämmelser, som framdeles må komma att meddelas rörande statsbidrag till skyddsrum för allmänheten, få retroaktiv giltighet, så att de kommuner, som nu igångsätta anordnandet av dylika skyddsrum, icke med avseende å rätten till bidrag av statsmedel bliva sämre ställda än de kommuner, som avvakta statsmakternas principiella ställningstagande i ämnet. Frågan om anslag till skyddsrum för allmänheten torde böra underställas 1940 års riksdag.

Det sammanlagda medelsbehov, som nu föreligger, skulle enligt dessa beräkningar uppgå till (2,800,000 + 500,000 + 1,000,000) 4,300,000 kronor. Detta belopp torde därför böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,300,000.

G. Diverse.

[8.] **13. Bidrag till kvinnoföreningarnas beredskapskommitté.** I en den 4 september 1939 dagtecknad framställning har *kvinnoföreningarnas beredskapskommitté* hemställt om ett anslag av 25,000 kronor.

Kommittén har till en början anfört, att kommittén, som representerade vårt lands ledande opolitiska såväl som politiska kvinnoföreningar, bildats den 31 oktober 1938 med uppgift att bland kvinnorna väcka förståelse för

den civila försvarsberedskapens betydelse och verka för dess realiserande. För att arbetet effektivt skulle kunna bedrivas över hela landet hava lokala beredskapskommittéer bildats i de större städerna och industriorterna. För närvarande finnas enligt kommittén omkring 80 lokala beredskapskommittéer. Kommittén framhåller vidare:

De viktigaste arbetsuppgifterna under det gångna året hade varit upplysningsverksamhet, registrering av kvinnor i åldern 17—65 år, bosatta i städer, samt utbildning av viss ersättningspersonal för jordbruket. Kommittén hade även sökt tillhandagå luftskyddscheferna bland annat genom anskaffande av kvinnliga bilister, villiga att utbildas till ambulansförare. Sålunda hade t. ex. i Stockholm redan 200 kvinnliga ambulansförare utbildats. Registrering hade verkställts eller förbereddes i ett 50-tal städer med ett i allmänhet oväntat gott resultat. Från Stockholm med en del förorter hade exempelvis över 109,000 ifyllda registreringskort influtit. Förutom att kvinnorna å registreringskorten uppgivit kunskaper och färdigheter inom olika verksamhetsområden hade de även beretts tillfälle anmäla sig till kurser och olika slag av utbildning. I Stockholm hade 35,350 kvinnor begagnat sig av denna möjlighet. Exempelvis hade 22,654 kvinnor anmält sig till sjukvårdskurser och väntade nu på sin utbildning. För myndigheterna syntes det i synnerhet under nuvarande förhållanden vara av stort värde att hava kvinnorna registrerade.

För att få auktoritativt stöd för verksamheten hade kommittén inlett samarbete med behöriga myndigheter. I synnerhet hade rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap uppdragit riktlinjer för kommitténs arbete. En representant för beredskapskommittén vore även medlem av sakkunnigkommittén rörande arbetsmarknadens försvarsberedskap.

Kommittén anför, att kommitténs arbete hittills — bortsett från ett statligt understöd av 5,000 kronor — finansierats genom frivilliga gåvor samt uppgiver härjämte:

Sedan den akuta krigsfaran för några dagar sedan inträdde, hade kommittén från olika myndigheter anmodats dels anskaffa ersättningspersonal för utkallade män och dels åtaga sig vissa uppgifter i samband med en eventuell evakuering. Genom de till kommittén anslutna föreningarna stöde kommittén i kontakt med kvinnor, tillhörande de mest skilda kategorier, och hade å registreringskorten uppgift å en hel del kvinnor, lämpliga som ersättare för mobiliserade män. Kommittén trodde sig på grund härav kunna bliva i stånd att medverka till lösningen av dessa stora och svåra problem. En oundgänglig förutsättning för att arbetet skulle kunna bedrivas med erforderlig snabbhet och effektivitet vore emellertid, att ekonomiska medel omedelbart ställdes till kommitténs förfogande, avsedda att användas dels för att understödja de lokala beredskapskommittéerna och dels för att utvidga den centrala organisationens arbete.

*Departements-
chefen.*

Uppenbarligen är syftemålet med beredskapskommitténs arbete under nu rådande förhållanden synnerligen behjärtansvärt och verksamheten därför värd ekonomisk uppmuntran från det allmännas sida. Såsom kommittén antytt, har sådant bistånd också redan i viss utsträckning lämnats. Kungl. Maj:t har nämligen den 30 juni 1939 till förfogande åt de sakkunniga rörande arbetsmarknadens försvarsberedskap ställt ett belopp av 5,000 kronor

för gäldande av tryckningskostnader för vissa registerkort, avsedda att användas vid en av beredskapskommittén igångsatt, för de sakkunnigas arbete betydelsefull försöksregistrering av kvinnlig reservarbetskraft.

Även till nu förevarande ändamål anser jag staten böra ekonomiskt bidra. Ej heller finner jag anledning till erinran mot det begärda bidragets storlek. Med hänsyn till föreliggande omständigheter synes anslaget böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kvinno föreningarnas beredskapskommitté* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av kronor 25,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Erik Skoglund.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Strindlund, anmäler härafter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Från såväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen som ock kommunikationsverken med undantag av postverket hava framställningar inkommit om anvisande av betydande belopp, avsedda att användas för åtgärder till stärkande av landets försvarsberedskap. Det torde ligga i sakens natur, att den korta tid som stått till buds icke lämnat möjlighet för respektive verksstyrelser att göra en mera ingående utredning rörande de olika åtgärder, för vilkas genomförande medel äskats, eller för departementet att i detalj granska och pröva framställningarna. Under för handen varande förhållanden har jag emellertid funnit mig böra i huvudsak tillstyrka bifall till de olika anslagsäskandena. De anslag, om vilkas anvisande jag i det följande gör framställning, uppgå till sammanlagt 28,620,000 kronor. Beloppet fördelar sig med 7,000,000 kronor på driftbudgeten och med 21,620,000 kronor på kapitalbudgeten. Härtill kommer ett belopp av 3,600,000 kronor, avseende dels luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket och dels civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar. Sistnämnda belopp föreslås skola på närmare angivet sätt bestridas av vederbörande verks driftmedel eller av till förfogande stående likvida medel. Därest de medel, som i det följande komma att äskas, anvisas av riksdagen, förutsätter jag, att desamma av Kungl. Maj:t ställas till vederbörandes förfogande först sedan i varje särskilt fall den ytterligare utredning verkställts, som kan visa sig erforderlig, och eljest vid den tidpunkt, då så med hänsyn till det ekonomiska och politiska lägets vidare utveckling prövas lämpligen kunna ske.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

[1.] **11 a. Nyanläggning och förbättring av vissa vägar och broar å landsbygden, reservationsanslag.** I en den 6 september 1939 dagtecknad skrivelse har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att för vissa väg- och broarbeten måtte å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor. Ifrågavarande äskande grundar sig på en av styrelsen efter framställning av chefen för försvarsstaben verkställd granskning av beskaffenheten av vissa för riksförsvaret betydelsefulla genomgående landsvägsförbindelser. På grund av, bland annat, resultatet av denna granskning har sedermera chefen för försvarsstaben hos styrelsen hemställt om vidtagande av omedelbara åtgärder i syfte att dels iordningställa eller förbättra vissa vägar och dels förstärka eller ombygga vissa broar. De vägar och broar, som avses i chefens för försvarstabens hemställan, finnas angivna i särskilda bilagor till styrelsens skrivelse. Kostnaderna för de ifrågasatta arbetena uppgå till sammanlagt det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskade beloppet.

På grund av innehållet i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse torde närmare redogörelse för detsamma icke lämpligen böra ske till statsrådsprotokollet, utan riksdagens vederbörande utskott torde därom böra erhålla erforderliga upplysningar genom skrivelsen, som kommer att tillhandahållas utskottet.

*Departements-
chefen.*

I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och chefen för försvarsstaben anser jag det angeläget, att de vägförbindelser, varom här är fråga, snarast möjligt försättas i sådant skick, att de i erforderlig grad kunna tjäna riksförsvaret. Jag vill därför tillstyrka, att medel för ändamålet äskas. Emellertid synes mig, då arbetena delvis torde falla inom ramen för de normala vägarbetena, beloppet kunna nedbringas till 5,000,000 kronor. Med hänsyn till att vissa av de ifrågasatta arbetena äro behövliga huvudsakligen för militära syften förutsätter jag, att kostnaderna för dylika arbeten skola utan hinder av eljest gällande bestämmelser om bidrag till den allmänna väghållningen kunna bestridas helt av statsmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- att till *Nyanläggning och förbättring av vissa vägar och*
- *broar å landsbygden* å tilläggsstat I till riksstaten för budget-
- året 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag*
- av kronor 5,000,000.

[2.] **21 a. Reparationsberedskap vid väg- och vattenbyggnadsväsendet, reservationsanslag.** Enligt av chefen för försvarsstaben uppgjord »Allmän plan för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet för militära ändamål vid krig» samt »Mobiliseringsinstruktion för väg- och vattenbyggnads-

väsendet m. m.» åligger det styrelsen att organisera vägreparations-, väg-arbets-, broreparations- och hamnreparationsavdelningar. Med hänsyn härtill har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sin förutnämnda skrivelse den 6 september 1939 hemställt, att för bestridande av kostnaderna för dylika avdelningar samt för komplettering av sådan utrustning, som styrelsen skall tillhandahålla avdelningarna ävensom för transporter och administration m. m. måtte anvisas ett anslag av 2,000,000 kronor.

På grund av nu rådande förhållanden har jag ansett mig böra biträda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag. Jag vill erinra om att ifrågavarande anslag — bortsett från vissa mindre belopp för administration och dylikt ävensom för komplettering av beredskapsavdelningarnas utrustning — endast torde behöva tagas i anspråk för det fall, att avdelningarna sättas i verksamhet, vilket torde erfordras först därest skadegörelse å vägar, broar, hamnar eller flygplatser skulle äga rum.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reparationsberedskap vid väg- och vattenbyggnadsväsendet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 2,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hans Hansson.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] **8 a. Prisövervakning, förslagsanslag.** Den 26 augusti 1939 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla sju sakkunniga med uppgift att följa prisutvecklingen och föranstalta om de undersökningar, som därvid provas önskvärda, samt att inkomma med förslag till de åtgärder, vartill de finna läget giva anledning. Vid anmälan av ärendet ifråga anförde jag till statsrådsprotokollet bland annat, att Sveriges försörjningsläge och övriga betydelsefulla faktorer i dagens ekonomiska situation icke syntes giva anledning till sådana farhågor för prisutvecklingen, som för det dåvarande kunde motivera ett ingripande med stöd av föreliggande fullmakt att vidtaga vissa prisreglerande åtgärder. Men det fanns all anledning att med största uppmärksamhet från början följa utvecklingen och överväga, i vad mån denna kunde föranleda åtgärder av det ena eller andra slaget till stöd för penningvärdet. De sakkunniga, vilka borde representera olika konsument- och producentintressen samt äga god kännedom om svenska marknadsförhållanden, skulle på grundval av fortlöpande marknadsiakttagelser fullgöra dessa uppgifter i nära kontakt med riksban-

ken och i samarbete med rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap samt övriga av uppdraget berörda organ. Konjunkturinstitutets sakkunniga borde erhålla i uppdrag att såsom sekreterare biträda vid arbetet.

Med stöd av detta bemyndigande har jag den 31 augusti 1939 tillkallat sju sakkunniga. Till sekreterare förordnades samtidigt de sakkunniga vid konjunkturinstitutet. Sedermera har till de sakkunnigas sekretariat knutits viss ytterligare personal.

Departements-
chefen.

Området för den verksamhet, som de sakkunniga vid tillsättningen närmast tänktes komma att utöva, synes redan vara på väg att vidga sig. Utan att ännu någon varuknapphet gjort sig gällande och innan de statliga krisutgifterna kunnat föranleda en ansvällning av köpkraft ha utbredda prisstegringstendenser framträtt. Dessa ha de sakkunniga i samarbete med försäljnings- och konsumentorganisationer sökt möta genom upplysning och förhandlingar. De sakkunniga ha vidare organiserat ett fortlöpande utredningsarbete till stöd för prisövervakningen och planläggningen av olika åtgärder.

I den mån det kan bli erforderligt att fastställa maximipriser å olika varor, bli de sakkunnigas arbetsuppgifter särskilt maktpåliggande. I samband därmed kunna organisatoriska utvidgningar visa sig erforderliga. För tiden till utgången av januari 1940 torde medelsbehovet kunna beräknas till i runt tal 50,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisövervakning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga 7.

Egentliga statsutgifter.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 och anför därvid följande.

J. Skogsväsendet.

[1.] 23. Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m., *reservationsanslag*. Å riksstaten för budgetåret 1939/40 har till åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m. anvisats ett reservationsanslag av 100,000 kronor. Anslaget är avsett för understödjande av fabriker för brikettering av träkol samt för diverse åtgärder på skogshushållningens område.

Frågan om landets försörjning med motorbränsle har i närvarande läge blivit av särskild vikt. Detta har ökat angelägenheten av ifrågavarande verksamhet, särskilt i vad densamma avser att befrämja en önskvärd övergång till användande av träkolsbränsle vid driften av motorfordon o. d. Med hänsyn härtill vill jag förorda, att för ändamålet å tilläggsstat för budgetåret 1939/40 anvisas ett reservationsanslag av 500,000 kronor. Å Kungl. Maj:t torde få ankomma att meddela närmare föreskrifter rörande anslagets användning.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 500,000.

M. Diverse.

[2.] **10 a. Folkförsörjningsnämnden m. m., förslagsanslag.** Den 26 augusti 1939 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en nämnd med högst sju ledamöter med uppgift att under samarbete med rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap och enligt de närmare riktlinjer departementschefen meddelade granska och praktiskt utforma de planer, som inom rikskommissionen uppgjorts för en under utomordentliga förhållanden erforderlig reglering av landets försörjning med livsmedel och fodermedel ävensom andra för livsmedelsproduktionen och den allmänna förbrukningen behövliga förnödenheter, att följa företeelserna på livsmedelsmarknaden och hos Kungl. Maj:t eller vederbörande myndigheter föreslå de åtgärder, som kunde finnas påkallade för avhjälpande av rubbningar å nämnda marknad, samt att i övrigt fullgöra de uppgifter, som chefen för jordbruksdepartementet kunde uppdraga åt nämnden. Jämlikt ifrågavarande bemyndigande har jag samma dag såsom ledamöter i ömförmälda nämnd tillkallat fem personer. Nämnden har antagit benämningen folkförsörjningsnämnden.

I skrivelse den 4 september 1939 har *folkförsörjningsnämnden* bland annat hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska medel för bestridande av administrationskostnaderna för den erforderliga statliga regleringen på livsmedelsproduktionens och livsmedelsmarknadens område. Nämnden har härutinnan anfört i huvudsak följande.

De nuvarande utomordentliga förhållandena påkalla åtgärder av olika slag till tryggnad av landets försörjning med viktiga livsförnödenheter. Att närmare angiva omfattningen eller arten av dessa åtgärder är givetvis icke möjligt på förevarande stadium av folkförsörjningsnämndens arbete. Det torde dock redan nu vara klart, att genomförandet av åtgärderna i fråga kommer att kräva en jämförelsevis omfattande lokal organisation. Enligt de planer, som av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap uppgjorts, skola kristidsstyrelser och kristidsnämnder inrättas för att handhava de särskilda lokala förvaltningsuppgifter, som föranledas av en sådan situation som den nu rådande.

Folkförsörjningsnämnden är icke i stånd att nu framlägga någon detaljerad beräkning rörande utgifterna för den statliga verksamhet, som på livsmedelsproduktionens och livsmedelsmarknadens område erfordras till följd av det nuvarande läget. Såvitt nu kan bedömas, kunna kostnaderna för de arbetsuppgifter, vilka ankomma på nämnden respektive det centrala organ som skall administrera och leda nyssnämnda verksamhet, för de närmaste fem månaderna uppskattas till omkring 400,000 kronor. Enligt rikskommissionens planläggning av den lokala kristidsorganisationen skola utgifterna

för kristidsstyrelserna bestridas av staten. Ifrågavarande utgifter kunna för samma tid uppskattas till i runt tal minst 300,000 kronor.

Jag torde i detta sammanhang jämväl få erinra om att Kungl. Maj:t den 25 augusti 1939 uppdragit åt domänstyrelsen att i samråd med sakkunniga fullfölja det förberedelsearbete för planläggandet av landets försörjning med ved- och träkolsbränsle, som utförts av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap. I anledning av sagda uppdrag har domänstyrelsen i skrivelse den 1 september 1939, med framläggande av preliminärt förslag i fråga om organisationen av ved- och träkolsförsörjningen under krig eller avspärrning, bland annat hemställt, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt styrelsen och de sakkunniga att fortsätta förberedelsearbetet under antagande att den föreslagna organisationen komme till stånd. Dylikt uppdrag har av Kungl. Maj:t lämnats den 3 september 1939, varefter Kungl. Maj:t, på förslag av domänstyrelsen, den 6 september 1939 utfärdat instruktioner för statens vednämnd och denna nämnds lokala organ (vedkontor). Tillika har Kungl. Maj:t utsett ledamöter i vednämnden samt förklarat, att kostnaderna för organisationen tills vidare skola bestridas av det å förskottsstat för försvarsväsendet under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till allmänna utgifter för försvarsberedskap.

För bestridande av kostnaderna för folkförsörjningsnämnden och de öv- *Departements-*
 riga regleringsorgan under jordbruksdepartementet, som kunna bli va- *chefen.*
 derliga på folkförsörjningens och bränsleförsörjningens områden, torde å till-
 läggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 böra anvisas ett särskilt an-
 slag. Att för närvarande beräkna storleken av medelsbehovet är icke möjligt.
 På grund härav vill jag förorda, att anslaget i fråga uppföres såsom förslags-
 anslag och bestämmes till det av folkförsörjningsnämnden beräknade be-
 loppet eller sammanlagt 700,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkförsörjningsnämnden m. m.* å tilläggsstat I till
 riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 700,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
 instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
 behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Fritz af Petersens.

Bilaga 8.

Egentliga statsutgifter.

Tionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Möller, under handelsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

D. Sjöfart och handel.

[1.] **4. Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten, reservationsanslag.** Till ifrågavarande ändamål är å riksstaten för löpande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 1,660,200 kronor.

I skrivelse den 5 september 1939 har *lotsstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå den nu sammanträdande riksdagen att anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor för anordnande av en fyrbelyst inomskärsfarled Ålandshav—Kalmarsund m. m.

Som motivering för ifrågavarande förslag har styrelsen anfört följande:

Sedan lång tid tillbaka hade förelegat behov av en genomgående inomskärsled från Ålandshav till södra Östersjön. Särskilt påfallande hade detta behov varit för passagerartrafiken samt för last- och styckegodstrafik med mindre tonnage, vilket vid hårt väder ej utan risk kunde gå utomskärs. Behovet av en dylik led hade ytterligare accentuerats av det nu rådande internationella läget. En dylik led om 6 meters djup skulle möjliggöra förflyttning inomskärs av handelsfartyg och jämväl av åtminstone lättare fartyg tillhörande marinen.

Lotsstyrelsen hade i syfte att få närmare klarlagt, vilken betydelse borde tillmätas tillkomsten av en dylik fyrbelyst led, inhämtat yttrande i ärendet från chefen för marinen samt från de större sjöfartssammanslutningarna, nämligen Sveriges redareförening, Sveriges allmänna sjöfartsförening, föreningen Sveriges inrikessjöfart och Sveriges segelfartygsförening. I samtliga yttranden tillstyrktes på det livligaste anordnande av en fyrbelyst inomskärs-farled med ett djup av minst 6 m. efter ostkusten, varvid uttalats önskvärdheten av att en sådan farled iordningställdes snarast möjligt.

Av lotsstyrelsen företagna undersökningar hade givit vid handen, att en farled av angiven beskaffenhet kunde anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med nu befintliga farleder. Kompletteringar av fyrbelysning och utprickning erfordrades dock särskilt på vissa sträckor i ej ringa omfattning för att farleden skulle kunna komma att motsvara sitt syfte. Styrelsen finge i det följande lämna en redogörelse för de olika åtgärder, som erfordrades å de skilda sträckorna av den ifrågasatta genomgående farleden.

1. Farlederna Arholma respektive Söderarm—Kapellskär. Nuvarande fyrbelysning vore tillfredsställande och några särskilda åtgärder erfordrades ej.

2. Farleden Granhamnsfjärden—Kanholmsfjärden. Efter av lotsstyrelsen hos Österbygdens vattendomstol gjord ansökan om inrättande av allmän farled i Stockholms norra skärgård från Kanholmsfjärden ost om Lilla och Stora Möjan, Vingelskär och Tridingklubb, väst om Rödlöga samt mellan Kudoxa och Viddinge över Ådskärsfjärden till Granhamnsfjärden hade Kungl. Maj:t enligt brev den 3 februari 1939 förklarat, att allmän farled finge inrättas i den av lotsstyrelsen föreslagna sträckningen. Förslag till inrättande av ifrågasatt farled hade väckts av chefen för dåvarande marinstaben och såsom skäl härför hade huvudsakligen åberopats behovet att i händelse av krigsföring i Östersjön — då den i nord och syd gående sjötrafiken i norra Östersjön icke lämpligen kunde passera utanför Stockholms skärgård och av vissa skäl ej heller borde gå så långt in i skärgården som över Östra Saxarfjärden — hava tillgång till en för fartyg av alla djupgåenden användbar farled kortaste vägen genom Stockholms skärgård i nordsydlig riktning. Men även under vanliga förhållanden vore farleden mellan Kanholms- och Granhamnsfjärdarna av värde för genomgående sjötrafik, som eljest vore hänvisad till farleden över Östra Saxarfjärden eller till Husaröleden. Att så vore fallet hade bestyrkts av yttranden, som till lotsstyrelsen avgivits av Sveriges allmänna sjöfartsförening, Stockholms rederiförening och Sveriges segelfartygsförening.

Sedan frågan om farledens inrättande prövats av vattendomstolen, hade genom lotsstyrelsens försorg farleden blivit föremål för utprickning. Någon fyrbelysning funnes emellertid icke anordnad i farleden. För att bereda sjöfarten tryggad framkomstmöjlighet i farleden jämväl under mörker vore emellertid erforderligt att farleden bleve fyrbelyst. För en tillfredsställande fyrbelysning av farleden måste sex fyrrar uppföras.

För att lotsningstjänst vid av farleden berörda lotsplatser skulle kunna tillfredsställande ordnas, erfordrades att anstalter vidtoges för byte av lots vid Granholmen söder om Tjockö. För detta ändamål borde å Granholmen finnas ett lotsuppassningshus samt båtplats. Kostnaden för uppförande av de ifrågasatta sex fyrrarna samt lotsuppassningshus å Granholmen jämte anordnande av båtplats därstädes beräknades styrelsen till omkring 100,000 kronor.

3. Från Kanholmsfjärden kunde den genomgående kustfarten framgå söder ut över Mysingsfjärden och runt Landsort. Å denna farledssträcka funnes tillfredsställande fyrbelysning anordnad. Förbi Landsort framginge emellertid farleden över öppen sjö. Då syftet med ifrågasatt förslag vore att såvitt möjligt bereda sjöfarten tryggade framkomstmöjligheter inom-

skärs, och då den öppna sträckan förbi Landsort kunde undvikas genom att från Kanholmsfjärden taga vägen över Stockholm och Södertälje samt vidare söderut i farleden Södertälje—Landsort till nu befintliga kumlet Västra Röko, upptog styrelsen jämväl förslag till erforderlig komplettering av fyrbelysningen i de farleder, som måste passeras, därest sjöfarten skulle framgå sistnämnda väg. Sålunda föresloge styrelsen uppförande av 7 fyrar i farleden Stockholm—Södertälje. Kostnaderna härför beräknade styrelsen till 40,000 kronor. Vidare borde fyrbelysningen kompletteras i Brandalssund söder om Södertälje, vilket styrelsen beräknade draga en kostnad av 10,000 kronor.

4. Farleden Västra Röko—Hävringe. För erhållande av tillfredsställande fyrbelysning i denna farled erfordrades uppförande av 14 nya fyrar och omskärmning av tre befintliga fyrar. Härjämte borde en bränning utmärkas med en större fast prick. Iordningställandet av denna farled i enlighet med styrelsens förslag beräknades draga en kostnad av 105,000 kronor.

5. I farleden Hävringe—Sandö fyr, den senare belägen nordväst Häradskär, funne styrelsen erforderligt uppföra 10 nya fyrar samt ombygga 3 fyrar. Kostnaderna härför beräknade styrelsen till 125,000 kronor.

6. Beträffande farleden Sandö fyr—Kråkelunds lotsplats erfordrades för erhållande av tillfredsställande fyrbelysning uppförande av 38 nya fyrar. Kostnaderna härför beräknade styrelsen till 420,000 kronor.

7. I farleden Kråkelund—Kalmarsund funnes för närvarande redan viss fyrbelysning anordnad. Efter det sistlidna riksdag anvisat medel till påbörjande av förbättring av fyrbelysning i denna farled, påginge arbete med iordningställande av fem bottenfasta fyrar.

Kostnaden för genomförandet av hela det nu föreliggande förslaget hade styrelsen beräknat till sammanlagt 800,000 kronor. Utöver de åtgärder, för vilka styrelsen nu lämnat en redogörelse, erfordrades för farledens iordningställande upprepning av Gränsöström norr om Arkö. För utförande av detta arbete ävensom för bortsprängning av tre grundklackar hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förklarat sig ämna äska erforderliga medel, beräknade till 100,000 kronor.

Styrelsen hade ursprungligen haft för avsikt att upptaga detta förslag bland sina riksdagspetita till 1940 års riksdag. Chefen för marinen hade i skrivelse till lotsstyrelsen den 5 september 1939 framhållit, att det med hänsyn till ifrågavarande genomgående farleds betydelse för handelssjöfartens ledande under utomordentliga förhållanden liksom även i övrigt för verksamheten inom marinen vore av vikt, att det av styrelsen framlagda fyrförslaget, framför allt vad anginge sträckan Granhamnsfjärden—Kanholmsfjärden, genomfördes, samt hemställt, att styrelsen måtte äska medel för fyrbelysningens anordnande snarast. På grund härav och då leveranstiderna för fyrmateriel redan under normala förhållanden ginge upp till sex månader och i nu inträffade läge kunde förväntas bli ännu längre, finge styrelsen föreslå att, i syfte att i möjligaste mån påskynda fyrbelysningens anordnande, förslaget underställdes den urtima riksdagen, med hemställan att riksdagen måtte för innevarande budgetår anvisa ett belopp av 800,000 kronor för ändamålet.

Såsom framgår av lotsstyrelsens skrivelse äro de säkerhetsanordningar för sjöfarten, för vilka medel nu av styrelsen begäras, icke uteslutande betingade av det rådande utrikespolitiska läget. Jämväl under fredliga förhållanden är den föreslagna inomskärsfarleden ur sjöfartssynpunkt av stor betydelse.

*Departements-
chefen.*

Behovet framstår emellertid i nuvarande situation särskilt starkt. Skola de föreslagna åtgärderna kunna genomföras inom en icke alltför avlägsen tid är det, enligt vad styrelsen framhållit, angeläget att beslut snarast fattas, så att erforderliga materialleveranser icke fördröjas. Mot styrelsens kostnadsberäkningar har icke förekommit anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 800,000.

F. Diverse.

[2.] **12 a. Industrisakkunniga m. m., förslagsanslag.** Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 september 1939 har chefen för handelsdepartementet den 4 i samma månad tillkallat sju sakkunniga med uppgift att under samarbete med rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap verkställa planläggning och genomförande, i den mån så kan befinnas påkallat, av reglering av viktigare råvaror och andra förnödenheter för industriens behov, att följa företeelserna på industriområdet och hos Kungl. Maj:t eller vederbörande myndigheter föreslå de åtgärder, som kunna finnas påkallade, samt att i övrigt fullgöra de uppgifter, som Kungl. Maj:t eller chefen för handelsdepartementet må uppdraga åt de sakkunniga.

*Departements-
chefen.*

Den verksamhet, som avses skola utövas av de sakkunniga, förslagsvis benämnda industrisakkunniga, torde vara förbunden med tämligen stora kostnader. För bestridande av dessa synes ett särskilt anslag böra anvisas. Det för tiden till och med utgången av januari 1940 för ändamålet erforderliga medelsbehovet torde förslagsvis kunna beräknas till 100,000 kronor. Anslaget lär böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Under åberopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Industrisakkunniga m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

[3.] **12 b. Statens handelslicensnämnd m. m., förslagsanslag.** Den 26 augusti 1939 beslöt Kungl. Maj:t utfärda kungörelser (nr 570 och 571) angående export- och importförbud å vissa varor. Till kungörelsen angående exportförbud hava sedermera genom särskilda kungörelser fogats flera tillägg. Ärenden angående undantag från förbuden handläggas beträffande flertalet

varuslag av en särskild, av Kungl. Maj:t förordnad nämnd, statens handelslicensnämnd. Enligt av Kungl. Maj:t den 26 augusti 1939 utfärdad instruktion för nämnden (nr 569) åligger det denna att träffa för verksamhetens organiserande och utövande erforderliga anstalter, att meddela de närmare föreskrifter samt på förfrågan lämna de råd och upplysningar, som må erfordras för tillämpningen av de för nämndens verksamhet givna bestämmelserna, att handhava den närmare tillsynen över efterlevnaden av sagda bestämmelser och föreskrifter, att i enlighet med givna bestämmelser handhava medel, som inbetalts för nämndens räkning, att hos Kungl. Maj:t göra de framställningar, vilka kunna finnas av förhållandena påkallade, samt att i övrigt fullgöra de uppgifter, som må på nämnden ankomma. — Å exportlicens, som meddelas av nämnden, skall denna uppbära en licensavgift å 20 kronor eller, om värdet av det gods, som licensen avser, uppenbarligen understiger 400 kronor, en licensavgift å 3 kronor.

Genom beslut den 31 augusti 1939 har Kungl. Maj:t förklarat, att kostnaderna för handelslicensnämnden skola under särskild rubrik bestridas av det å förskottsstaten för försvarsväsendet under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till allmänna utgifter för försvarsväsendet, samt att inflytande licensavgifter skola under samma rubrik bokföras såsom uppbörd å anslaget.

Handelslicensnämndens verksamhet torde, så länge nuvarande utrikespolitiska förhållanden bestå, komma att fortsätta tillsvidare. För bestridande av de med verksamheten förbundna kostnaderna synes ett särskilt anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 böra anvisas. Det för tiden till och med utgången av januari 1940 för ändamålet erforderliga medelsbehovet kan förslagsvis beräknas till 50,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens handelslicensnämnd m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,000.

[4.] **12 c. Statens sjöfartsnämnd m. m., förslagsanslag.** Kungl. Maj:t har utfärdat *dels* den 1 september 1939 kungörelse angående tillämpning av lagen den 22 juni 1939 (nr 299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m. m., *dels ock* den 6 september 1939 kungörelse angående tillämpning av lagen den 22 juni 1939 (nr 300) om förbud i vissa fall mot utrikes fraktfart med svenskt fartyg m. m.

Enligt kungörelse den 6 september 1939 med tillämpningsföreskrifter till nyssnämnda lagar skola tillstånd och medgivanden, som däri avses, handläggas och avgöras av en särskild nämnd, statens sjöfartsnämnd.

För bestridande av de med nämndens verksamhet förenade utgifterna torde ett särskilt anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40

böra anvisas. För tiden till och med utgången av januari 1940 synes det erforderliga medelsbehovet kunna förslagsvis beräknas till 50,000 kronor.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöfartsnämnd m. m.* å tilläggsstat I till
riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 50,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Leif Belfrage.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.***Kommunikationsdepartementet.***

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Strindlund, anmäler härafter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.**B. Telegrafverket.**

[1.] **Luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket.** I två särskilda skrivelser den 27 februari och den 5 september 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att till utförande av luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket måtte ställas till styrelsens förfogande ett belopp av sammanlagt 1,830,000 kronor. Enligt skrivelserna fördelar sig nämnda belopp sålunda:

Anordnande av skyddsrum	kronor 1,010,000
Anskaffning av gasmasker och brandsläckningsinventarier, splitterskydd m. m.	» 340,000
Teknisk reserv att användas vid utrymning under flyg- larmstillstånd eller vid katastrofskador	» 400,000
Kurser och övningar	» 20,000
Oförutsedda anläggningar	» 60,000
	<hr/> kronor 1,830,000.

Beträffande de närmare åtgärder, som med anlitande av nämnda belopp avses skola vidtagas, torde jag få hänvisa till telegrafstyrelsens ifrågavarande skrivelser.

Över telegrafstyrelsens framställning den 27 februari 1939 hava utlåtanden avgivits av byggnadsstyrelsen den 13 mars 1939 och av riksräkenskapsverket den 29 i samma månad.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra beträffande de föreslagna anordningarna.

Riksräkenskapsverket har anfört:

Frågan om sättet för finansieringen av civiltekniska skyddsåtgärder vid statens affärsverk kan sägas vara i princip löst genom riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts proposition till 1938 års riksdag, nr 214, angående anordnande av bombskyddstak å kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven. De i angivna proposition av departementschefen förordade finansieringsreglerna hava sedermera lagts till grund vid utformningen av Kungl. Maj:ts proposition till innevarande års riksdag, nr 127, angående civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar.

Med tillämpande av de sålunda godtagna reglerna jämväl vid finansieringen av de i telegrafverkets förevarande framställning den 27 februari 1939 föreslagna luftskyddsanordningarna skulle kostnaderna för de fasta anläggningarna utgå av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till telegrafverkets förnyelsefond, medan övriga kostnader skulle bestridas av telegrafverkets driftmedel. Ifrågavarande medelsdisposition för täckande av kostnaderna för de fasta anläggningarna förutsättes skola medföra en bokföringsmässig höjning av telegrafverkets fastighetsvärde, medan förnyelsefondens bokförda behållning bibehålles vid oförändrad nivå.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till nu inträdda internationella förhållanden synes det vara angeläget, att de av telegrafstyrelsen planerade luftskyddsanordningarna genomföras utan dröjsmål. Då någon fullständig plan för användningen av det belopp, som telegrafstyrelsen äskat i sin skrivelse den 5 september 1939 och som uppgår till sammanlagt 1,080,000 kronor, ännu icke hunnit framläggas, förutsätter jag, att innan någon del av nämnda belopp ställes till telegrafstyrelsens förfogande en dylik plan utarbetas och därefter underställes Kungl. Maj:t.

Finansieringen av nu ifrågavarande luftskyddsåtgärder torde böra ske i enlighet med riksräkenskapsverkets i det föregående omnämnda förslag. Kostnaderna för de fasta anläggningarna uppgå till 1,070,000 kronor och för övriga åtgärder till 760,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket må under budgetåret 1939/40 disponeras ej mindre 760,000 kronor av telegrafverkets driftmedel än även 1,070,000 kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till telegrafverkets förnyelsefond.

[2.] **21. Vissa signal- och alarmanordningar.** Efter framställning av chefen för försvarsstaben har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 augusti 1939 till vissa signal- och alarmanordningar anvisat ett belopp av högst 700,000 kronor att utgå av det å förskottsstaten under fonden för förslag till statsverket uppförda investeringsanslaget till kommunikationsverken. Med hänsyn till ärendets natur torde en redogörelse därför icke böra lämnas i i detta sammanhang. Handlingarna torde i stället få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade principerna för förskottsstatens reglering bör anslag nu äskas å tilläggsstaten för täckande av det sålunda anvisade beloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa signal- och alarmanordningar* å tilläggsstat I
till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa
ett anslag av kronor 700,000.

C. Statens järnvägar.

[3.] **12 a. Vändskivor samt kol- och vattengivningsanordningar, reservationsanslag. 12 b. Reservtelefonväxlar, reservationsanslag. 16. Försvarsberedskap vid statens järnvägar, reservationsanslag. 16 a. Anordnande av skyddsrum i statens järnvägar tillhöriga fastigheter, reservationsanslag. 16 b. Åtgärder för fullständiggande av järnvägstruppernas utrustning och materiel, reservationsanslag. 19 a. Lokomotorer, reservationsanslag. 20 a. Gasgeneratorer för landsvägsfordon, reservationsanslag. 23. Förbättringsarbeten vid f. d. Skåne—Smålands järnväg, reservationsanslag.** I skrivelse den 4 september 1939 har järnvägsstyrelsen hemställt om anvisande av erforderliga medel för genomförande i vad på statens järnvägar ankommer av den av Kungl. Maj:t genom beslut den 1 september 1939 anbefallda försvarsberedskapen. Summan av de för olika ändamål erforderliga medlen, vilka styrelsen nu kunnat beräkna, uppgår till 10,175,000 kronor. Järnvägsstyrelsen har emellertid upplyst, att ytterligare kostnader tillkomma, vilka under nuvarande omständigheter icke ens kunde överslagsvis angivas. Dessa kostnader avse diverse åtgärder, vilka för närvarande äro under utförande såsom förberedelse för en eventuell mobilisering. Under förmälan, att styrelsen jämlikt punkt 20 i civila försvarsberedskapscirkuläret hade för avsikt att av tillgängliga medel tills vidare förskottera av åtgärderna betingade kostnader, upplyser styrelsen, att styrelsen, så snart erforderlig överblick över kostnaderna kunde erhållas, komme att ingiva särskild framställning rörande anslag för ifrågakvarande ändamål.

Av det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet å 10,175,000 kronor avses 4,750,000 kronor skola användas för fullföljande av den för 1938 års riksdag framlagda planen för ordnandet av försvarsberedskapen vid statens järnvägar (se prop. 54/1938 och sjätte huvudtiteln år 1939, punkt 47). Enligt

denna plan skulle kostnaderna för genomförandet av där förutsatta åtgärder uppgå till 9,950,000 kronor, varav hittills anvisats sammanlagt 4,700,000 kronor. Under särskilda punkter i sin skrivelse har emellertid järnvägsstyrelsen hemställt om anvisande av två ytterligare anslag, nära sammanhängande med nu ifrågavarande försvarsberedskap, nämligen dels 500,000 kronor till anskaffning av verktygsutrustning och annan materiel för reparationsavdelningar vid statens järnvägar och dels 600,000 kronor till instrumentvagnar m. m. Kostnaden för förstnämnda anskaffning har, enligt vad jag inhämtat, visserligen förutsetts i 1938 års plan men ingår icke i den förut angivna totalkostnaden för genomförandet av denna plan, enär anskaffningen enligt planen förutsatts skola behöva ske först i samband med en inträffad krissituation. Anskaffningen av instrumentvagnar m. m. för en kostnad av 600,000 kronor har däremot icke förutsatts i 1938 års plan och utgör alltså en utvidgning av planen.

Beträffande finansieringen av de nu äskade anslagen har järnvägsstyrelsen anfört, att, då samtliga för försvarsberedskap vid statens järnvägar hittills anvisade anslag ansetts vara av natur att bära omedelbart avskrivas, även det nu äskade totalbeloppet syntes såsom oräntabelt bära avskrivas.

På grund av innehållet i järnvägsstyrelsens skrivelse torde närmare redogörelse för detsamma icke lämpligen böra ske till statsrådsprotokollet, utan riksdagens vederbörande utskott torde därom böra erhålla erforderliga upplysningar genom skrivelsen, som kommer att tillhandahållas utskottet.

Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen anfört finner jag de olika av styrelsen föreslagna åtgärderna behövliga för ett genomförande i vad på styrelsen ankommer av den anbefallda försvarsberedskapen. De härför beräknade kostnaderna hava icke givit mig anledning till erinran. De förutnämnda, av järnvägsstyrelsen under tre särskilda punkter upptagna anslagen om tillhoppa (4,750,000 + 500,000 + 600,000) 5,850,000 kronor, avseende 1938 års försvarsberedskapsplan, torde lämpligen böra sammanföras till ett anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa följande <i>reservationsanslag</i> , nämligen	
till <i>Vändskivor samt kol- och vattengivningsanordningar</i>	kronor 500,000;
till <i>Reservtelefonväxlar</i>	kronor 200,000;
till <i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar</i>	kronor 5,850,000;
till <i>Anordnande av skyddsrum i statens järnvägar tillhöriga fastigheter</i>	kronor 1,500,000;
till <i>Åtgärder för fullständigande av järnvägstruppernas utrustning och materiel</i>	kronor 575,000;
till <i>Lokomotorer</i>	kronor 600,000;
till <i>Gasgeneratorer för landsvägsfordon</i>	kronor 250,000;
till <i>Förbättringsarbeten vid f. d. Skåne—Smålands järnväg</i>	kronor 700,000.

D. Statens vattenfallsverk.**Kraftverken.**

I skrivelse den 4 september 1939 har *vattenfallsstyrelsen* med hänsyn till den inträdda krissituationen hemställt om anvisande av medel för möjliggörande av ett snabbare utförande av vissa pågående kraftverksbyggnader. Styrelsen har till stöd härför till en början anfört:

Man torde få räkna med att i den situation, som nu inträtt, skärpta krav komma att ställas på den elektriska kraftförsörjningen. Inom järn-, metall- och verkstadsindustrien och för borgerliga ändamål kan en betydande ökning av kraftförbrukningen väntas. Vissa minskningar kunna också inträda, men dels torde de bli av mindre omfattning än ökningarna, dels kan det befaras, att ett kraftöverskott, som eventuellt uppkommer inom de nordligaste delarna av landet, icke kan till fullo överföras till sydligare delar.

Med de utbyggnader, som bli färdiga under den närmaste tiden, komma styrelsens vattenkraftanläggningar att vid normal vattenföring rätt väl motsvara det föreliggande behovet. Vid fortsatt fredlig utveckling skulle vid genomförandet av de redan beslutade vattenkraftutbyggnaderna kraftbalansen hava ytterligare förbättrats, ehuru man intill dess Hojumstationen färdigställts fortfarande måste räkna med ett visst ångkrafttillskott för toppbelastningar och som komplement under lågvattentid. För en del kraftanläggningar har det från början förutsatts, att arbetstakten skulle anpassas efter förhållandena, så att en forcering borde företagas, om behov därav uppkomme.

Styrelsen har därefter redogjort för de olika möjligheter, som föreligga att forcera vissa av de pågående kraftverksbyggena.

Trollhätte kraftverk.

[4.] **1. Ny kraftstation i Trollhättan, reservationsanslag.** Vattenfallsstyrelsen har beträffande den nya kraftstationen i Trollhättan uttalat, att leveranstiderna för stationens maskinaggregat vore långa, varför det första aggregatet icke kunde beräknas bli klart förrän våren 1942 och det andra hösten 1942, för såvitt icke järnverk och verkstäder vidtoge särskilda åtgärder för nedbringande av leveranstiden. Arbetena med stationens avloppstunnlar och avloppskanal borde emellertid bedrivas i snabbare takt, ty så länge de påginge kunde vatten icke framsläppas i älvfåran, och därigenom hindrades det fulla utnyttjandet av de möjligheter beträffande vattenhushållningen, som Vänerens reglering medgäve. En viss forcering hade redan skett, och man borde inrikta sig på att ha de nämnda arbetena färdiga snarast möjligt. Det vore därför önskvärt, att ett anslag på tilläggsstat av 500,000 kronor bleve disponibelt under innevarande budgetår.

Norrländska kraftverken.

[5.] **2. Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven, reservationsanslag.** I Stadsforsens kraftstation komme, anför styrelsen, första aggregatet i drift under innevarande höst och det andra under våren 1940. Det vore icke möjligt att åstadkomma ett tidigare färdigställande. Däremot finnes möjlighet

att omedelbart påbörja insättningen av det tredje aggregatet, vilket under förutsättning att även viss reglering av Indalsälven blivit genomförd, beräknades giva ett energitillskott av 125 millioner kilowattimmar per år. Styrelsen vågade icke nu uttala sig bestämt rörande lämpligheten av en sådan utvidgning, men ansåge det önskvärt, att ett anslag på tilläggsstat av 1,000,000 kronor bleve disponibelt under innevarande budgetår för nämnda arbete.

3. Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva, reservationsanslag. Vattenfallsstyrelsen har meddelat, att arbetena å regleringsdammen vid Suorva bedrivits i snabbare takt än tidigare avsetts, så att dämning till högsta avsedda höjd beräknades kunna genomföras redan i slutet av oktober innevarande höst. Eventuell höstnederbörd kunde sålunda tillgodogöras, och vid nästa vårflod kunde hela magasinet utnyttjas. På denna punkt erfordrades, anför styrelsen, alltså icke någon ny åtgärd, men ett anslag på tilläggsstat av 750,000 kronor vore önskvärt för budgetåret 1939/40 på grund av redan genomförda arbeten.

4. Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation, reservationsanslag. Vattenfallsstyrelsen har anført, att arbetena för det åttonde maskinaggregatet vid Porjus kraftstation om 25,000 kilowatt påginge och att de kunde beräknas bliva färdiga till den 1 januari 1941. Genom särskild forcering kunde denna tidpunkt möjligen framflyttas några månader, och det vore ur denna synpunkt önskvärt att kunna disponera ett anslag på tilläggsstat av 300,000 kronor för innevarande budgetår. Det beräknade krafttillskottet utgjorde, meddelar styrelsen, cirka 100 miljoner kilowattimmar per år.

5. Kraftstation vid Torpshammar, reservationsanslag. Rörande de pågående arbetena å den nya kraftstationen vid Torpshammar anför vattenfallsstyrelsen, att tiden för stationens färdigställande ännu icke fixerats. Utbyggnadstiden vore i främsta rummet beroende på den 5.5 kilometer långa tunnel, som skulle framföra vattnet från kraftstationen till Ljungan. Arbetet påginge med tillfartsvägarna till denna tunnel. Dessa tillfartsvägar borde, fortsätter styrelsen, nu iordningställas snabbast möjligt. Styrelsen funne det vara önskvärt med ett anslag av 500,000 kronor på tilläggsstat för innevarande budgetår. Under nuvarande förhållanden syntes det vara lämpligt att inrikta sig på färdigställande av Torpshammarstationen snarast möjligt, även om man med hänsyn till svårigheterna att få fram maskineri möjligen därvid borde åtnöja sig med att till en början installera endast det första av de båda maskinaggregaten. Man torde kunna färdigställa kraftstationen till sommaren 1943, och det vore tänkbart, att en ytterligare avkortning av byggnadstiden kunde genomföras.

Departements-
chefen.

Den nu rådande utrikespolitiska situationen kan beräknas medföra svårigheter att i önskvärd omfattning upprätthålla den import av kol, som erfordras för att tillgodose den inhemska industriens behov av dylikt bränsle.

Därest dessa svårigheter komma att förefinnas under längre tid, torde, såsom vattenfallsstyrelsen framhållit, en betydande ökning av den elektriska kraftförbrukningen i landet kunna förväntas. Med hänsyn härtill ansluter jag mig till vattenfallsstyrelsens förslag, att vissa av de nu pågående arbetena å nya kraftverksbyggnader påskyndas, så att nya krafttillskott tillkomma inom en något tidigare tidpunkt än förut avsetts. Vattenfallsstyrelsens olika förslag i dylikt syfte hava icke givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa följande <i>reservationsanslag</i> , nämligen	
till <i>Ny kraftstation i Trollhättan</i>	kronor 500,000;
till <i>Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven</i>	kronor 1,000,000;
till <i>Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva</i>	kronor 750,000;
till <i>Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation</i>	kronor 300,000;
till <i>Kraftstation vid Torpshammar</i>	kronor 500,000.

[6.] **10. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk, reservationsanslag.** I sin förutnämnda skrivelse den 4 september 1939 har vattenfallsstyrelsen framhållit, att med hänsyn till nu inträdda förhållanden arbetena med en del av statens vattenfallsverks distributionsanläggningar syntes böra påskyndas. Styrelsen förväntade därjämte, att nya hittills icke förutsedda anläggningar kunde tillkomma i det nuvarande läget. På grund av sålunda angivna förhållanden ansåge styrelsen det önskvärt, att för nu ifrågavarande ändamål ett tilläggsanslag av 2,000,000 kronor anvisades.

Då vad vattenfallsstyrelsen föreslagit icke givit mig anledning till erinran hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

[7.] **Civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar.** I skrivelse den 5 september 1939 har vattenfallsstyrelsen hemställt, att till utförande av ytterligare civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverk måtte utöver tidigare belopp ställas till styrelsens förfogande ett belopp av 1,770,000 kronor.

Innan jag ingår på styrelsens framställning torde jag få erinra om följande.

I Kungl. Maj:ts av 1938 års riksdag bifallna proposition, nr 214, angående anordnande av bombskyddstak å kraftstationen vid Stadsforsen i In-

dalsälven framlades en av vattenfallsstyrelsen uppgjord plan för åtgärder till skyddande av landets större vattenkraftsanläggningar mot anfall från luften. Enligt denna plan skulle, såvitt avsåg civiltekniska åtgärder vid statens anläggningar, de viktigare kraftstationerna förses med bombskyddstak, vilka beräknades draga en sammanlagd kostnad av 2,395,000 kronor, samt i övrigt skyddsanordningar vidtagas för ett belopp av 3,765,000 kronor. Med sistnämnda belopp avsågs att bestrida kostnaderna för — förutom viss materiel — huvudsakligen skyddsrum och stängsel, anordningar för minskande av översvänningsrisker och snabbt stoppande av maskiner, splitterskydd samt förbättrat skydd mot eldrisk.

Med hänsyn till angelägenheten av att varje ny kraftstationsanläggning, som på grund av sin storlek är av allmän betydelse för kraftförsörjningen i landet, från början så anordnas, att den erhåller ett efter förhållandena tillfredsställande skydd mot anfall från luften, föreslogs i propositionen, att den under byggnad varande kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven skulle förses med bombskyddstak. Kostnaderna för detsamma beräknades till 625,000 kronor och skulle bestridas av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond. Beträffande frågan om anordnande av bombskyddstak å de övriga i utredningen angivna statliga kraftstationerna, vilka samtliga äro färdigbyggda och tagna i bruk, uttalade departementschefen, att densamma borde upptagas i annat sammanhang.

Vad angår de övriga civiltekniska åtgärderna hade vid förslagets framläggande med stöd av statsmakternas beslut vissa arbeten redan utförts för en sammanlagd kostnad av 205,000 kronor, varför de då återstående åtgärderna representerade en kostnad av 3,560,000 kronor. I propositionen tillstyrktes vidtagandet av dessa åtgärder. Med hänsyn till att desamma voro av beskaffenhet att lämpligen kunna utföras under en period av minskad arbetstillgång fastställdes icke någon tidpunkt för deras vidtagande utan förutsattes, att denna skulle bli beroende i första hand av utvecklingen å arbetsmarknaden. I samband därmed uttalade emellertid departementschefen, att, därest på grund av planerade revisionsarbeten vid kraftstationerna eller andra förhållanden särskilda skäl skulle föreligga att oberoende av arbetsmarknadssynpunkter utföra de berörda skyddsåtgärderna, hinder därför icke borde föreligga.

Beträffande finansieringen av senast berörda civiltekniska åtgärder föreslogs, att kostnaderna för fasta anläggningar, t. ex. skyddsrum och reservavstängningsanordningar, skulle bestridas på samma sätt som föreslogs i fråga om bombskyddstaket å kraftstationen vid Stadsforsen, d. v. s. genom anlitande av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond, medan kostnaderna för övriga anordningar i anslutning till förut tillämpad praxis skulle bestridas av statens vattenfallsverks driftmedel.

Till bestridande av de sålunda beräknade kostnaderna för ifrågavarande luftskyddsåtgärder hava hittills ställts till vattenfallsstyrelsens förfogande ett sammanlagt belopp av 2,002,000 kronor. Jag vill vidare erinra om att för samma ändamål å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptagits ett belopp av 770,000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen framhåller i sin förevarande skrivelse, att det nu inträdda internationella läget syntes påfordra ett snabbare genomförande av styrelsens plan rörande civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverk,

och hemställer fördenskull att till styrelsens förfogande måtte ställas *dels* det å beredskapsstaten för budgetåret 1939/40 upptagna beloppet å 770,000 kronor, *dels ock* därutöver ett belopp av 1,000,000 kronor, vilka belopp beräknades kunna komma till användning under innevarande budgetår. De återstående medel, som erfordrades för slutförande av nämnda plan, hade styrelsen för avsikt att begära för budgetåret 1940/41.

Vattenfallsstyrelsen anför vidare i sin skrivelse:

De sålunda för innevarande budgetår nu äskade anslagen skulle användas bl. a. till att slutföra byggandet av skyddsrum för personalen, till anordningar för snabbare tömning av vattenvägarna vid vissa kraftstationer och för begränsning av utflödet från större vattenmagasin, till fullständigare brandskyddsanordningar, till sektionering av primärstationerna i avsikt att begränsa skadeverkningar av bombnedslag samt slutligen till splitterskydd framför fönster och dörrar vid kraftstationer och transformatorstationer ävensom till spliterräddingar för större transformatoranläggningar vid primärstationer och viktiga knutpunkter för kraftens distribution. I sistnämnda avseende är särskilt att framhålla betydelsen av splitterskydd för transformatoranläggningar, vilka tillgodose krafttillförseln till elektrifierade järnvägar.

Anslagen skulle därjämte komma till användning för anskaffande av bombsäkra tak över nya anläggningar och för förstärkning av tak över driftfärdiga anläggningar.

Av nu äskade belopp, sammanlagt 1,770,000 kronor, torde, anför styrelsen slutligen, enligt de grunder, som funnes angivna i Kungl. Maj:ts proposition nr 214 till 1938 års riksdag, omkring 1,200,000 kronor bära bestridas av till styrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond, och återstoden, omkring 570,000 kronor, av styrelsens driftmedel.

I likhet med vattenfallsstyrelsen finner jag det internationella läget på *Departements-*
chefen. förfordra, att den uppgjorda planen för åtgärder till skyddande av statens kraftverksanläggningar mot anfall från luften genomföres i snabbare takt än som av statsmakterna tidigare förutsatts. Jag vill därför tillstyrka bifall till styrelsens framställning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till utförande av civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar må under budgetåret 1939/40 utöver tidigare medgivna belopp disponeras ej mindre 570,000 kronor av statens vattenfallsverks driftmedel än även 1,200,000 kronor av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Luftfartsfonden.

I skrivelse den 6 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* framlagt förslag om åtgärder i syfte att utbygga och förbättra landets civila flygplatser. Styrelsen har i skrivelsen bland annat anförts, att de nu rådande utrikespolitiska förhållandena aktualiserat frågan om en omedelbar utbyggnad och förbättring av flertalet av de under styrelsens förvaltning stående flygplatserna. Vid förstärkt försvarsberedskap och vid mobilisering toges nämligen flera av dessa i anspråk för basering av flygförband. De måste därför kunna uppfylla de fordringar på storlek och markbeskaffenhet, som erfordrades för ett riskfritt begagnande av desamma. Efter framställningar av chefen för försvarsstaben och chefen för flygvapnet hade därför väg- och vattenbyggnadsstyrelsen undersökt möjligheterna att vidtaga förbättringar och utvidgningar av de civila flygplatserna, därvid i förekommande fall till grund lagts de utredningar, som utförts i samband med äskande av anslag att upptagas å innevarande års beredskapsstat.

De flygplatser, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen funnit böra förbättras eller utvidgas samt kostnaderna därför, finnas upptagna å en särskild bilaga till styrelsens skrivelse i ämnet.

Då här berörda anslagsfrågor äro av sådan natur, att det icke synes lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare redogöra för innehållet i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning, torde riksdagens vederbörande utskott därom erhålla upplysning genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

[8.] **1. Mark till landningsfält för flygplan, reservationsanslag.** I sin skrivelse har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförts, att i samband med de ifrågasatta utvidgningarna av flygfälten erfordrades i de fall, då staten eller vederbörande kommun icke redan disponerade erforderlig mark, vilken kunde ställas till förfogande, vissa markinköp. Kostnaden härför har styrelsen beräknat uppgå till omkring 600,000 kronor, vilket belopp styrelsen föreslår måtte anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Då jag ansett mig böra biträda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mark till landningsfält för flygplan* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 600,000.

[9.] **2. Belysningsanläggningar för luftfartsleder, reservationsanslag.** I sin skrivelse har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförts, att de ifrågasatta utvidgningsarbetena å flygfälten medförde, att å flygplatserna förefintlig

gränsmarkeringsbelysning och hinderbelysning m. m. jämväl måste utvidgas och omläggas. Av säkerhetsskäl måste dessa arbeten komma till utförande allt eftersom flygfältens omfattning underginge förändringar. Enligt preliminära beräkningar uppginge kostnaderna för ändring och erforderlig utökning av belysningsanordningar samt för anskaffning av ett såsom reservbelysning avsett rörligt flodljusaggregat till ett belopp av omkring 250,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Belysningsanläggningar för luftfartsleder* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 250,000.

[10.] **6. Byggnad och förbättring av flygplatser, reservationsanslag.**

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sin skrivelse beräknat, att iordningställandet av de flygfält, som upptagits å den i det föregående omnämnda bilagan samt utförandet å fälten av erforderliga skyddsrum beräknats draga en kostnad av omkring 4,000,000 kronor. Styrelsen har i detta sammanhang erinrat om att enligt § 28 i luftskyddskungörelsen (S. F. 307/1938) styrelsen skall utöva ledningen av luftskyddet för de under styrelsens förvaltning och tillsyn stående flygplatserna. Det syntes, anför vidare styrelsen, därför i hög grad önskvärt, att framför allt radioanläggningar och elektriska anläggningar, vilka bekostats med statsmedel, kunde hållas i drift även under och efter ett flyganfall. För att möjliggöra detta måste i första hand för deras skötsel erforderlig personal samt viktigare delar av anläggningarna beredas skydd.

Med hänsyn till angelägenheten av att under nuvarande utrikespolitiska *Departements-* förhållanden de civila flygfälten äro i sådant skick, att de kunna användas *chefen.* även för militära ändamål, torde medel böra beviljas till viss utbyggnad och förbättring av fälten. Det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknade beloppet, 4,000,000 kronor, synes mig emellertid böra kunna något minskas. Jag föreslår att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår ett belopp av 3,000,000 kronor anvisas för att efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall disponeras för utvidgningar och förbättringar av de civila flygfälten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnad och förbättring av flygplatser* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,000,000.

Stationsbyggnad å Bulltofta flygplats. Till uppförande av en stationsbyggnad å Bulltofta flygplats anvisade riksdagen för budgetåret 1939/40 under luftfartsfonden ett reservationsanslag av 350,000 kronor. Malmö stad hade

därjämte genom avtal den 7 mars 1938 förbundit sig att bidra till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande byggnad med 85,000 kronor under förutsättning, att byggnaden påbörjades före utgången av år 1939. Med skrivelse den 31 maj 1939 överlämnade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t ett av länsarkitektkontoret i Malmö utarbetat, den 30 april 1939 dagtecknat förslag till stationsbyggnaden, vilken enligt en å byggnadsstyrelsens utredningsbyrå upprättad kostnadsberäkning skulle draga en kostnad av 515,000 kronor, inberäknat kostnader för vissa luftskyddsanordningar, som icke tidigare ifrågasatts inom nämnda stationsbyggnad. Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av erforderliga medel för byggnadsföretagets genomförande, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1939 åt byggnadsstyrelsen att i samarbete med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i huvudsaklig överensstämmelse med nämnda förslag uppföra en stationsbyggnad å Bulltofta flygplats, med rätt för byggnadsstyrelsen att i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i därav berörda delar med de statliga myndigheter, för vilka lokaler voro avsedda att inrymmas i stationsbyggnaden vidtaga de smärre ändringar i ritningarna, som kunde visa sig erforderliga och icke ökade kostnaden; dock skulle det åligga byggnadsstyrelsen att skyndsamt ånyo underställa byggnadsfrågan Kungl. Maj:ts prövning, därest det efter prövning av infordrade anbud skulle visa sig, att byggnadsföretaget icke kunde utföras för en kostnad av högst 485,000 kronor. I sistnämnda belopp ingick ett belopp av högst 50,000 kronor, motsvarande beräknad kostnad för luftskyddsanordningar i stationsbyggnaden, vilket skulle utgå av anslaget till byggnad och förbättring av flygplatser.

I sin förenämnda skrivelse den 6 september 1939 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, att på grund av olika inträffade förhållanden det planerade byggnadsföretaget icke kunde genomföras för den av Kungl. Maj:t bestämda kostnaden av högst 485,000 kronor, utan att preliminära beräkningar givit vid handen, att ytterligare ett belopp av omkring 150,000 kronor vore erforderligt. Styrelsen har i anslutning härtill och under erinran om att avtalet med Malmö stad om bidrag till stationsbyggnaden vore gällande endast under förutsättning, att byggnadsarbetena igångsattes före den 1 januari 1940 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hemställa hos 1939 års urtima riksdag om anvisande av nämnda belopp av 150,000 kronor.

Då jag icke är beredd att utan en närmare utredning rörande ifrågavarande kostnadsökning taga ställning till styrelsens förslag om anvisande av ytterligare medel synes härmed tills vidare böra anstå i avvaktan på resultatet av berörda utredning. Med hänsyn till innehållet i det förenämnda avtalet med Malmö stad torde emellertid arbetet å byggnaden böra igångsättas redan innevarande år. Därest riksdagen icke uttalar någon erinran däremot, torde det därför få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om arbetets påbörjande med anlitan av redan tillgängliga medel.

Statens allmänna fastighetsfond.

[11.] 18. Anordnande av skyddsrum i statens fastigheter, *reservationsanslag*. I skrivelse den 31 augusti 1939 har byggnadsstyrelsen hemställt, att till styrelsens förfogande måtte för anordnande av skyddsrum inom statens under byggnadsstyrelsens förvaltning ställda fastigheter ställas ett belopp av 1,820,000 kronor.

Jag torde till en början få erinra om att till skyddsrum i statliga byggnader för vartdera av budgetåren 1937/38 och 1939/40 under statens allmänna fastighetsfond anvisats 400,000 kronor.

I sin skrivelse har byggnadsstyrelsen framlagt en i samråd med chefen för försvarsstaben verkställd utredning om behovet av skyddsrum i statliga byggnader. Under hänvisning i övrigt till handlingarna, vilka innefatta, bland annat, tablåer över de byggnader, som i nu förevarande sammanhang kunna ifrågakomma skola förse med skyddsrum, torde jag rörande framställningen få anföra följande.

De fastigheter, som upptagits i tabblån rörande stockholmsfastigheterna, hava med hänsyn till angelägenhetsgraden i vad avser skyddsrum av byggnadsstyrelsen förslagsvis uppdelats i fyra grupper. Grupperna 1, 2 och 3 omfatta fastigheter, där skyddsrum nu eller inom närmaste framtiden böra anordnas, och grupp 4 fastigheter, där skyddsrum icke för närvarande synas vara påkallade. Den sålunda verkställda gruppindelningen avviker i endast några fall från en av tjänstgörande chefen för försvarsstaben föreslagen indelning.

Den sammanlagda kostnaden för i tabblån upptagna skyddsrumsanläggningar inom fastigheterna i Stockholm och vilka skulle utföras utan samband med ny- eller ombyggnadsarbeten, till vilka särskilda anslag tidigare äskats, uppgår till 1,588,800 kronor. Av detta belopp belöper å grupperna I—III respektive 951,500 kronor, 204,300 kronor och 222,000 kronor eller sammanlagt 1,377,800 kronor.

De fastigheter, som upptagits i tabblån rörande fastigheterna i landsorten, hava med hänsyn till angelägenhetsgraden av styrelsen uppdelats i tre grupper, som jämväl i huvudsak ansluta sig till en av tjänsteförrättande chefen för försvarsstaben föreslagen indelning. Grupperna 1 och 2 omfatta fastigheter, där skyddsrum nu eller inom närmaste framtiden böra anordnas, och grupp 3 fastigheter där skyddsrum icke för närvarande synas vara påkallade. Den sammanlagda kostnaden för skyddsrum inom fastigheterna i landsorten, vilka icke skulle utföras i samband med ny- eller ombyggnadsarbeten, till vilka särskilda anslag äskats, uppgår till sammanlagt 965,000 kronor. Av detta belopp belöper 190,000 kronor å fastigheter inom grupp 1 och 690,000 kronor å fastigheter inom grupp 2 eller sammanlagt 880,000 kronor.

För genomförande av de skyddsanläggningar, som enligt byggnadsstyrelsens utredning omedelbart eller inom den närmaste framtiden synas böra

komma till utförande inom fastigheter i Stockholm och i landsorten, krävas alltså i runt tal tillhoppa 2,258,000 kronor.

Av det för budgetåret 1937/38 anvisade reservationsanslaget för anordnande av skyddsrum i statliga byggnader har genom olika beslut före denna dag ett sammanlagt belopp av 361,770 kronor ställts till byggnadsstyrelsens förfogande för utförande av närmare angivna arbeten. Det återstående anslagsbeloppet, i runt tal 38,000 kronor, jämte det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 400,000 kronor har genom beslut av Kungl. Maj:t denna dag ställts till byggnadsstyrelsens förfogande för utförande av vissa i byggnadsstyrelsens tablåer upptagna skyddsrumsarbeten. Den erforderliga medelsanvisningen för anordnande av de skyddsrum, som enligt nämnda tablåer omedelbart eller inom den närmaste framtiden böra komma till utförande, skulle alltså uppgå till (2,258,000 — 438,000) 1,820,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har emellertid i skrivelse den 4 september 1939 hemställt om anvisande av ytterligare 25,000 kronor för anordnande av luftskyddsrum för viss länsstyrelse. Den förutnämnda anslagssumman skulle alltså behöva ökas till 1,845,000 kronor.

Med hänsyn till vikten av att de byggnader, varom nu är fråga, förses med skyddsrum, anser jag mig böra tillstyrka bifall till byggnadsstyrelsens framställning. Det torde emellertid senare, därest medlen beviljas av riksdagen, få ankomma på Kungl. Maj:t att taga slutlig ställning till frågan, vilka skyddsrumbyggnader som i första hand böra komma till utförande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av skyddsrum i statens fastigheter* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,845,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hans Hansson.

Bilaga 10.

Kapitalinvesteringar.

Jordbruksdepartementet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler på jordbruksdepartementet ankommande ärenden rörande kapitalinvesteringar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 och anför därvid följande.

Statens utlåningsfonder.

[1.] 20. Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift, *reservationsanslag*. Genom beslut vid 1932 års riksdag (prop. nr 212; R. skr. nr 158) inrättades en fond, benämnd lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift. Såsom kapital för fonden anvisade riksdagen för budgetåret 1932/33 under utgifter för kapitalökning och under rubrik »Statens utlåningsfonder» ett reservationsanslag av 200,000 kronor. Vid 1933 års riksdag (prop. nr 189; R. skr. nr 210) anvisades för budgetåret 1933/34 såsom kapitalökning för fonden ytterligare ett reservationsanslag av 500,000 kronor. Bestämmelserna rörande erhållande av lån från fonden finnas upptagna i kungörelsen den 20 maj 1932 (nr 121).

Av den s. k. 1937 års gasgeneratorkommitté har framlagts vissa förslag rörande åtgärder för utökande av användningen av generatorgasdrivna fordon. Ehuru vissa av förslagen ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, synes redan nu tydligt att en höjning av fondens kapital är erforderlig. Jag förordar, att för ändamålet å kapitalbudgeten i förslaget till tilläggsstat upptages ett anslag med allenast beräknat belopp. Anslaget torde böra be-

räknas till 2,000,000 kronor. Med hänsyn härtill får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

Fonden för förlag till statsverket.

[2.] 12 a. **Viss lagring av jordbruksprodukter m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 29 augusti 1939 framlade statens jordbruksnämnd förslag till de anstalter för regleringen av tillgång och priser å vissa jordbruksalster o. d., som under den närmaste framtiden i beredskapssyfte borde vidtagas med anledning av det inträffade krisläget samt det av Kungl. Maj:t den 26 augusti 1939 utfärdade exportförbudet för vissa livsmedel m. m. Nämnden framhöll därvid, att det redan nu beträffande fläsk och smör och eventuellt ägg samt, på ett ganska tidigt stadium, jämväl med avseende å slaktavfall, vissa ätbara växter, vicker och pelusker samt utsädesvaror i övrigt m. m. kunde bli va erforderligt, att i samband med minskning av exporten draga varorna ur den inhemska marknaden genom upplagring i viss utsträckning eller annorledes. De åtgärder, som i anledning härav kunde finnas påkallade, borde enligt nämndens uppfattning, i den mån de icke ankomme på svenska spannmålsaktiebolaget, tills vidare i första rummet handhavas av befintliga organisationer på jordbruksregleringens område under ledning av jordbruksnämnden. Kostnaderna härför borde under den allra närmaste tiden provisoriskt bestridas av jordbrukets regleringsmedel för att — då det här icke vore fråga om regleringsåtgärder i vanlig bemärkelse — i sinom tid slutligt täckas av andra statsmedel.

I anledning av jordbruksnämndens omförmälda skrivelse har Kungl. Maj:t den 1 september 1939 *dels* bemyndigat nämnden att tills vidare i huvudsaklig överensstämmelse med i skrivelsen angivna grunder träffa anstalter för reglering av exporten av jordbruksalster, *dels* för ifrågavarande verksamhet på sätt i skrivelsen sagts till nämndens förfogande anvisat ett belopp av högst 6,000,000 kronor, att utgå ur fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen såsom förskott att framdeles, efter beslut av Kungl. Maj:t, ersättas av de medel som inflöte till jordbrukets prisregleringsfond, *dels* ock anbefallt svenska spannmålsaktiebolaget att för en total kostnad av tills vidare högst 1,000,000 kronor enligt nämndens anvisningar företaga inköp i beredskapssyfte av spannmål och fodermedel samt utsäde m. m. ävensom ombesörja i samband därmed erforderlig upplagring.

Härefter har *statens jordbruksnämnds kansli* till jordbruksdepartementet ingivit en den 4 september 1939 dagtecknad promemoria med vissa i

samråd med representanter för vederbörande regleringsorganisationer verkställda beräkningar rörande den ungefärliga storleken av de anslag, som tills vidare syntes vara erforderliga under innevarande budgetår för bestridande av utgifter för lagringsverksamhet m. fl. beredskapsåtgärder. I promemorian har härutinnan anförts följande.

För inköp av och förskott å varor, som i regleringssyfte på grund av krisläget undandragas marknaden, torde en fond böra uppläggas å tills vidare förslagsvis 20,000,000 kronor. Föremål för denna verksamhet synes till en början framför allt böra bliva bacon och smör. För inköp av spannmål och fodersäd torde för den allra närmaste framtiden medel icke erfordras utöver dem, som redan finnas anvisade. Utläggen från ifrågavarande fond förutsättas för framtiden skola gottgöras i den mån medel inflyta genom varornas avyttrande. För avsättning till fonden torde nu böra begäras ett reservationsanslag å nyssnämnda belopp.

Till förvärvande av och iordningställande av lagerutrymmen synes för närmaste tiden behov föreligga av omkring 2,000,000 kronor. Då vissa medel till uppförande av spannmålslagerhus, enligt medgivande vid årets riksdag, redan ställts till svenska spannmålsaktiebolagets förfogande, böra utrymmen nu anskaffas i första rummet för lagring av andra produkter än spannmål, särskilt sådana lättförstörbara livsmedel som smör och ägg. Även nu ifrågavarande belopp torde — å kapitalbudgeten — böra anvisas såsom reservationsanslag.

Slutligen ha övriga kostnader för verksamheten i fråga uppskattats till sammanlagt 3,000,000 kronor. Härmed avses, bland annat, förhyrande av tillfälliga lagerutrymmen, kostnader för vård och omsättning av lager, transportkostnader m. fl. löpande utgifter. Till dessa ändamål torde tills vidare, under nionde huvudtiteln, böra äskas ett förslagsanslag å sist angivet belopp.

I promemorian har i förevarande sammanhang även framhållits, att jordbrukets prisregleringsfond på grund av det uppkomna krisläget vore i behov av förstärkning. Denna förstärkning har ansetts lämpligen böra tillföras fonden i form av ett förslagsanslag under nionde huvudtiteln å 30,000,000 kronor.

De sålunda ifrågasatta anslagen, vilka anses erforderliga för budgetåret 1939/40, föreslås skola få tills vidare disponeras av jordbruksnämnden.

I detta sammanhang vill jag erinra om att *statens potatismjölsnämnd* i skrivelse den 4 september 1939 gjort framställning i fråga om viss upplagring av potatismjöl. Nämnden har i detta hänseende anfört i huvudsak följande.

Redan under våren 1939 har nämnden tagit sikte på viss ökning av potatismjölslagret. Under nu inträdda krisförhållanden torde det emellertid vara välbetänkt att föranstalta om en extra lagerökning, något som också underlättas av att årets skörd av fabrikspotatis synes bliva riklig. Den extra lagerökningens storlek vill nämnden föreslå till 50,000 deciton. Då den nuvarande prismarginalen mellan potatis och potatismjöl är alltför knapp för att stärkelseproducenterna själva skulle kunna draga kostnaderna för ifrågavarande extralager och då en prishöjning å stärkelse synes böra undvikas, anser nämnden lämpligt, att staten träder emellan och beviljar medel för täckande av de med extralagret förenade ränte- och lagringskostnaderna, så länge detta äger bestånd. För budgetåret 1939/40 beräknar nämnden ifråga-

varande kostnader till 25,000 kronor, därvid förutsatts, att den för lagring inköpta stärkelsen likvideras per den 1 april 1940. Till denna tidpunkt skulle producenterna själva bära ränte- och lagringskostnaderna. Extralagret synes lämpligen böra inköpas och förvaltas av Sveriges stärkelseproducenters förening under kontroll av nämnden.

*Departements-
chefen.*

De av jordbruksnämnden framförda yrkandena om en viss upplagring genom statens försorg av jordbruksprodukter o. d. — vilka motiverats dels med producentintresset att draga varor ur den inhemska marknaden för att motväga verkningarna av en i visst läge uppkommande exportminskning, dels också med behovet att under nuvarande förhållanden hålla vissa lager i beredskapssyfte — förutsätta mycket betydande medelsanvisningar, såsom framgår av de beräkningar, vilka verkställts inom jordbruksnämndens kansli. På den korta tid, som stått till buds, har det icke varit möjligt att verkställa en närmare prövning av omfattningen och arten av den beredskapslagring, varav behov även enligt min mening kan föreligga. Jag är sålunda för närvarande icke beredd att taga slutgiltig ställning till anslagsbeloppen i fråga.

Ställning kan dock redan nu fattas till frågan om täckningen av det belopp om högst 6 miljoner kronor, som Kungl. Maj:t den 1 september 1939 ställt till jordbruksnämndens förfogande för att träffa anstalter för reglering av exporten av jordbruksalster. Medlen, vilka som nämnts anvisats av fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen såsom förskott att framdeles, efter beslut av Kungl. Maj:t, ersättas av jordbrukets prisregleringsfond, kunna med visst fog sägas icke utgöra kostnader för regleringsåtgärder i vanlig bemärkelse. Övervägande skäl synas mig tala för att medlen täckas genom anvisande av särskilt anslag av egentliga statsmedel. Budgetärt torde anslaget böra likställas med de tidigare medelsanvisningarna för beredskapslagring och sålunda uppföras å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Viss lagring av jordbruksprodukter m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 6,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fritz af Petersens.

Bilaga 11.

Kapitalinvesteringar.

Handelsdepartementet.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Möller, under handelsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] 20. Statlig krigsförsäkring, reservationsanslag. Enligt 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m. må vid krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden, såframt Konungen därom förordnar, av staten meddelas transportförsäkring mot krigsrisk ävensom återförsäkring av såväl transportförsäkring mot krigsrisk som annan transportförsäkring. Jämlikt 2 § samma lag kan, efter förordnande av Konungen, staten under förhållanden, som angivas i 1 §, jämväl meddela återförsäkring av viss försäkring för olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabbar å fartyg eller annat transportmedel tjänstgörande person.

Genom kungörelse den 3 september 1939 (nr 597) har Kungl. Maj:t förordnat, att försäkring och återförsäkring, som avses i 1 § lagen, må tillsvidare meddelas av staten. Kungörelsen gäller för tiden till dess trettio dagar förflutit från det riksdagen sammanträtt. I proposition till riksdagen denna dag har Kungl. Maj:t emellertid hemställt, att riksdagen ville medgiva fortsatt förordnande för tiden därefter att gälla tillsvidare.

Enligt av Kungl. Maj:t den 3 september 1939 utfärdad kungörelse (nr 596)

med tillämpningsföreskrifter till lagen skola frågor rörande försäkring jämlikt samma lag handläggas och avgöras av en särskild nämnd, statens krigsförsäkringsnämnd, med säte i Stockholm. Sådan försäkring och återförsäkring, som enligt lagen kan meddelas av staten, må nämnden bevilja allenast när så prövas vara av väsentlig betydelse för tillförseln av förnödenheter eller eljest för vidmakthållande av handel eller annan näring. Nämnden äger taga återförsäkringar av försäkringar, som meddelats av nämnden. Det åligger nämnden att fastställa villkoren för försäkring och återförsäkring, som omfattas av verksamheten, att utfärda de anvisningar, som finnas erforderliga för verksamhetens bedrivande, samt att hos Kungl. Maj:t göra de framställningar, vilka kunna finnas av förhållandena påkallade och med verksamheten äga samband.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 september 1939 har *statens krigsförsäkringsnämnd* anfört följande:

Statens krigsförsäkringsnämnd hade hemställt, att nämnden måtte erhålla förordnande att å statens vägnar meddela sådan försäkring emot krigsrisk, som närmare omförmäldes i lagen den 10 mars 1939 om statlig krigsförsäkring m. m. Därest dylikt förordnande lämnades, syntes det erforderligt, att ett belopp ställdes till nämndens förfogande för att i fall av behov tagas i anspråk för uppfyllande av de förpliktelser, som genom denna försäkringsverksamhet komme att åvila nämnden. Huru stort anslag, som kunde vara erforderligt, vore ytterst svårt att avgöra. Vid förra världskriget räknades med att ett belopp av 50 miljoner kronor kunde vara erforderligt, men något bidrag från statens sida behövde aldrig tagas i anspråk, då inkasserade premier täckte utgifterna och lämnade ett avsevärt överskott. Förhållandena nu vore emellertid väsentligt olikartade emot år 1914, då man knappast hade att räkna med de risker, som följde av flygbombardemang. Även i övrigt torde krigsriskerna numera få anses väsentligt större. Härtill komme, att de försäkringsbelopp, som nämnden redan i och med krigsutbrottet måste övertaga, bleve av en helt annan storleksordning än för 25 år sedan. De danska krigsförsäkringsorganen hade till säkerhet för sin verksamhet erhållit ett garantikapital av 120 miljoner danska kronor, varav för kasko 80 miljoner och för varor 40 miljoner. De risker, som statens krigsförsäkringsnämnd redan vid början av sin verksamhet måste övertaga, uppginge med säkerhet till flera hundra miljoner kronor, då praktiskt taget hela den svenska handelsflottan vore krigsutbrottsförsäkrad och de flytande varuskeppningarna även uppginge till högst väsentliga belopp. Då statens krigsförsäkringsnämnd emellertid icke för närvarande ansåge erforderligt, att ett större belopp än 50 miljoner kronor ställdes till förfogande, vore detta sålunda icke beroende därav, att nämnden ansåge givet, att större belopp icke kunde erfordras, utan fastmera därav att det icke kunde på något så när tillförlitligt sätt beräknas vilket belopp, som kunde behöva tagas i anspråk, och det angivna beloppet överensstämde med det, varmed man räknade vid världskriget 1914.

Departements-
chefen.

För täckande av de med försäkringsverksamheten förenade utgifterna böra i första hand användas inflytande premier. Om eller i vilken utsträckning dessa kunna förslå härtill undandrager sig bedömande för närvarande. Jag biträder nämndens förslag, att särskilda medel ställas till förfogande för att i fall av behov tagas i anspråk för uppfyllande av de förpliktelser, som kom-

ma att åvila nämnden. Mot det för ändamålet beräknade anslagsbeloppet, 50 miljoner kronor, har jag icke något att erinra. Anslaget torde böra såsom kapitalinvestering under fonden för förlag till statsverket anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statlig krigsförsäkring* å tilläggsstat I till riksstaten
för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 50,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Leif Belfrage.
